

Vragen en klachten per trefwoord ontvangen bij het Informatiepunt Verkiezingen¹ in de periode van 1 november 2010 tot en met 31 mei 2011 over de Provinciale Statenverkiezingen 2011

	Aantal	Percentage
Aanvang of wijziging lidmaatschap vertegenwoordigend orgaan	22	1%
Campagne Rijksvoorlichtingsdienst	70	4%
Campagnevoering politieke partijen	23	1%
Centraal stembureau / Hoofdstembureau	18	1%
Identificatieplicht algemeen	46	3%
Identificatieplicht bij volmacht	14	1%
Inleveren kandidatenlijsten	183	11%
Incidenten	15	1%
Kandidaatstelling	74	5%
Kiesgerechtigdheid	95	6%
OSV (Ondersteunende Software bij Verkiezingen)	217	13%
Registratie aanduiding politieke partij	23	1%
Samenwerking partijen	12	1%
Stembureau (regulier, mobiel en bijzonder)	92	6%
Stemmen bij volmacht	188	12%
Stemming	157	10%
Stempas	206	13%
Vaststellen uitslag	78	5%
Zetelverdeling	7	0%
Overige vragen	78	5%
TOTAAL	1618	100%

Vragen en klachten per trefwoord ontvangen bij het Informatiepunt Verkiezingen in de periode van 1 november 2010 tot en met 31 mei 2011 over de Eerste Kamerverkiezingen 2011

	Aantal	Percentage
Aanvang of wijziging van lidmaatschap vertegenwoordigend orgaan	3	1%
Incidenten	10	4%
Inleveren kandidatenlijsten	32	13%
Kandidaatstelling	31	12%
OSV (Ondersteunende Software bij Verkiezingen)	14	6%
Registratie aanduiding politieke partijen	4	2%
Stembureau	2	1%
Stemmen bij volmacht	7	3%
Stemming	60	24%
Vaststellen uitslag	47	19%
Zetelverdeling	13	5%
Overige vragen	24	10%
TOTAAL	247	100%

¹ Een gezamenlijk Initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Kiesraad.

Vragen en klachten ontvangen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de periode van 1 november 2010 tot en met 31 mei 2011 over de Provinciale Staten- en Eerste Kamerverkiezingen² 2011

	Aantal	Percentage
Identificatieplicht algemeen	8	7%
Identificatieplicht volmacht	2	2%
Instructiemateriaal stembureauleden	46	43%
Kandidatenlijsten	5	4%
Kiesgerechtigdheid	3	3%
Kiesstelsel	2	2%
Stembiljet	1	1%
Stembureau	1	1%
Stemmen bij volmacht	2	2%
Stemming/stemopneming	4	4%
Stempas	15	14%
Voorlichtingsmateriaal gemeenten	17	16%
Zetelverdeling	1	1%
TOTAAL	107	100%

Ambtsberichten

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft naar aanleiding van klachten, vragen dan wel berichten in de media over gebeurtenissen rondom (de organisatie van) de verkiezing aan 16 gemeenten een ambtsbericht gevraagd. U treft de ontvangen berichten hierbij aan.

Er zijn 10 ambtsberichten die gingen over het niet (tijdig) of onjuist (dubbel) verstrekken van stempassen. Het betreft fouten gemaakt bij de productie van stempassen (Middelburg) of in de bezorging (Lingewaard, Leidschendam-Voorburg, Zwolle) en rondom het met terugwerkende kracht verwerken van een verhuizing in de GBA (Eindhoven/Son en Breugel; Rotterdam/Nijmegen; Krimpen aan den IJssel/Leiden). De fouten rondom de productie/bezorging zijn opgelost doordat aan de betrokken kiezers alsnog een (vervangende) stempas is uitgereikt. De fouten rondom de verwerking van verhuizingen zouden als er een goede afstemming plaatsvindt tussen de betrokken gemeenten niet voor mogen komen, omdat de stempas in een van de betrokken gemeenten in het Register ongeldige stempassen (ROS) dient te worden opgenomen. Dit blijkt echter niet altijd te gebeuren (Eindhoven/Son en Breugel). Voor komende verkiezingen zal het ministerie van BZK gemeenten in de zogenaamde verkiezingscirculaire instrueren dit wel te doen. In Noordoostpolder is abusievelijk een aantal stempassen niet opgenomen in het ROS, waardoor een risico op dubbel stemmen bestond. Dit kon niet worden hersteld, omdat niet te traceren was welke stempassen dit betrof. De fout is gemeld aan het centraal stembureau en de instructie over de procedure voor het afgeven van vervangende stempassen is aangepast.

Daarnaast zijn 2 ambtsberichten gevraagd wegens het verkeerd vermelden van een lijstencombinatie op de huis-aan-huis kandidatenlijsten (Helmond) respectievelijk de bezorging van verkeerde huis-aan-huis kandidatenlijsten (Lelystad). Deze fouten zijn hersteld door het opnieuw drukken en handmatig uitreiken van de kandidatenlijsten bij de stemlokalen in Helmond en door het verzenden van de juiste kandidatenlijsten naar kiezers in het betreffende postcodegebied in Lelystad.

² Vanwege het geringe aantal zijn de vragen over de Eerste Kamerverkiezingen samengevoegd met de vragen over de Provinciale Statenverkiezingen.

De gemeente Bussum is om een ambtsbericht gevraagd omdat aldaar volgens de media een aantal stembureaus voortijdig moest sluiten als gevolg van een tekort aan stembiljetten. Zoals uit het ambtsbericht blijkt, was sprake van een tijdelijke sluiting en zijn kiezers doorverwezen naar nabijgelegen stemlokalen.

Aan de gemeente Nieuwegein is een ambtsbericht gevraagd in verband met mediaberichten over een hertelling. Uit het ambtsbericht blijkt dat van twee stembureaus een lijst opnieuw is geteld door de gemeente om onduidelijkheden in de oorspronkelijke processen-verbaal te corrigeren.

Tot slot is een ambtsbericht gevraagd aan de gemeente Arnhem in verband met een filmpje op YouTube, waarin te zien is dat kiezers worden benaderd met een omkopingsverzoek. Uit het ambtsbericht blijkt dat Arnhem een onderzoek heeft ingesteld en dat aangifte is gedaan bij de politie. Ook zal de gemeente bij een volgende verkiezing in de voorlichtingsbijeenkomst voor stembureauleden aandacht besteden aan het voorkomen van dit soort incidenten.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Arnhem
Mevr. P. Krikke
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het omkopen van kiezers om op een bepaalde wijze
te stemmen in het stemlokaal

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over een vermeend incident waarbij kiezers in het stemlokaal zouden zijn omgekocht. Ik verwijs daarbij het filmpje dat hierover op internet is te vinden: http://www.arnhem-direct.nl/berichten/20110302_kweektv_stemmingmakerij. Gaarne verneem ik uw antwoord op onderstaande vragen.

1. Heeft u naar aanleiding van het filmpje met het desbetreffende stembureau gesproken om na te gaan wat precies is voorgevallen en of er daadwerkelijk sprake is geweest van omkoping danwel een poging daartoe?
2. In het filmpje is te zien dat de "interviewer" vele kiezers aanspreekt bij het ingaan van het stemlokaal. Zijn in het procesverbaal van het stembureau hierover klachten van kiezers vermeld? Zo nee, heeft u navraag gedaan bij de stembureauvoorzitter om na te gaan of er kiezers zijn geweest die hierover hebben geklaagd?
3. In het filmpje is te zien dat de kiezer het stemlokaal verlaat met een ongevuld stembiljet en vervolgens terugkeert en het stembiljet in de stembus deponert. Is van dit incident melding gemaakt door het stembureau? Zo nee hebt u contact opgenomen met de voorzitter van het stembureau om na te gaan waarom hiervan geen melding is gemaakt in het proces-verbaal?
4. Hebt u aangifte gedaan bij het OM naar aanleiding van dit filmpje? Zo nee waarom niet?

Ik verzoek u de antwoorden op deze vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/US1147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

→ via BZK

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
 De heer G.J. Buitendijk
 Postbus 20011
 2500EA Den Haag

Datum : 28 maart 2011
 Uw kenmerk : BPR2011/U51147
 Ons kenmerk :
 Zaaknummer : 2001-1022049
 Contactpersoon : D.K. van der Velde
 Doorkiesnr. : 026-3775615

Onderwerp: Ambtsbericht n.a.v. verloop verkiezingen
 Provinciale Staten

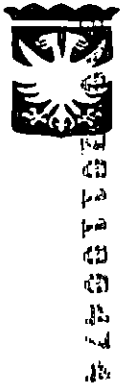

Geachte heer Buitendijk,

In uw brief van 10 maart vraagt u om informatie naar aanleiding van een vermeend incident bij stemlokaal 53 in de gemeente Arnhem tijdens de verkiezingen voor de Provinciale Staten op 2 maart. U verwijst hierbij naar het filmpje dat hierover op de website van arnhem-direct is te vinden.

Op 3 maart, daags na de verkiezingen, heeft ons hoofdstembureau voor het eerst kennis genomen van dit filmpje. Direct daarop heb ik een onderzoek ingesteld naar de gang van zaken op het bewuste stembureau. Hiervoor is gesproken met alle leden van het stembureau. De in de ochtenduren gemaakte opnames hebben buiten plaatsgevonden. De leden van het stembureau geven aan dat ze niet hebben waargenomen of er daadwerkelijk sprake is geweest van omkoping danwel een poging daartoe. Omdat er ook geen kiezers hebben geklaagd over het feit dat men is aangesproken bij het ingaan van het stemlokaal is dit ook geen aanleiding geweest voor hen om de situatie te onderzoeken. In het procesverbaal zijn dan ook geen klachten van kiezers hierover vermeld.

In uw brief geeft u ook aan dat in het filmpje is te zien dat de kiezer het stemlokaal verlaat met een oningevuld stembiljet en vervolgens terugkeert en het stembiljet in de stembus deponeert. De toen aanwezige leden van het stembureau geven aan dat hen niet is opgevallen dat er een biljet mee naar buiten is genomen. Hiervan is dan ook geen melding gemaakt. Op het moment van het maken van de filmpjes was de voorzitter van het betreffende stembureau met pauze. Door de wel aanwezige leden is verzuimd om hem bij terugkeer te informeren over het feit dat er is gefilmd en dat een kiezer heeft aangegeven zijn stem te hebben verkocht. Na sluiting van het stemlokaal is de voorzitter hierover pas geïnformeerd. Dit en het feit dat er rond sluitingstijd ook nog is gefilmd, is voor geen van de leden van het stembureau aanleiding geweest om hiervan melding te maken in het procesverbaal. Daags na de verkiezingen is de Kiesraad op de hoogte gebracht en om advies gevraagd. De Kiesraad gaf aan dat een enkel voorval zoals beschreven geen gevolgen heeft voor de uitslag en zetelverdeling. Op basis van het advies van de Kiesraad is vervolgens de uitslag vastgesteld. De Kiesraad heeft ook geadviseerd om naar aanleiding van de gemaakte filmpjes aangifte te doen bij de politie. Dit is op 10 maart gedaan.

U begrijpt dat wij de gang van zaken op het betreffende stembureau zeer betreuren. Met de betrokken stembureauleden worden indringende gesprekken gevoerd over de gang van zaken. Bij een volgende verkiezing zal het betreffende stembureau niet meer in de huidige samenstelling worden ingedeeld. In de voorlichtingsbijeenkomst die voor iedere verkiezing wordt georganiseerd zullen wij verder nog nadrukkelijker aandacht vragen voor het signaleren en voorkomen van dit soort voorvallen.

Met vriendelijke groet,

Pauline Krikke
Burgemeester

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Bussum
Dhr. M. Schoenmaker
Postbus 6000
1400 HA BUSSUM

OGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/US1147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het vroegtijdig sluiten van stembureaus wegens
gebrek aan stembiljetten

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het vroegtijdig sluiten van een aantal stembureaus omdat de stembiljetten op waren. Gaarne verneem ik uw antwoord op onderstaande vragen.

1. Hoe en wanneer (tijdstip) heeft u geconstateerd dat er mogelijk te weinig stembiljetten waren?
2. Welke maatregelen heeft u toen genomen om aan extra stembiljetten te komen?
3. Hoeveel stembureaus zijn er vroegtijdig door het gebrek aan stembiljetten gesloten?
4. Hoe heeft u de kiezers geïnformeerd over de mogelijkheid om bij een ander stembureau te stemmen?
5. Hebben kiezers over het gebrek aan stembiljetten en/of over het vroegtijdig sluiten van stembureaus geklaagd? Zo ja, hoeveel klachten zijn er ontvangen?
6. Hoe is te verklaren dat u niet voldoende stembiljetten heeft laten leveren?
7. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om een dergelijk incident bij een komende verkiezing te voorkomen?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/US1147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Bultendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Uw kenmerk
Ons kenmerk U/11.00740
Casenummer
Betreft Ambtsbericht
Bijlagen geen
Datum 25 maart 2011

■ Gemeente Bussum

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
t.a.v. De heer G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Brinklaan 35

Postbus 6000
1400 HA Bussum

Telefoon: 035 69 28 888
Fax: 035 69 28 500
Website: www.bussum.nl
E-mail: info@bussum.nl

Inlichtingen bij
Mw. M. Bakker

Doorkiesnummer
035 69 28 672

■ Geachte heer Buitendijk,

In antwoord op uw vragen omtrent het vroegtijdig sluiten van stemlokalen wensgens gebrek aan stembiljetten bericht ik u het volgende.

De middag vóór de verkiezingen van 3 maart (dus 2 maart) is er op voorhand geïnformeerd bij onze leverancier of er nog extra stembiljetten te krijgen waren.

De laatste biljetten waren door de gemeente Weesp afgenomen. Op 3 maart in de middag werd geconstateerd dat de opkomst bij een klein aantal stemlokalen al groter was dan verwacht. Er is onmiddellijk contact gezocht met de dichtstbijzijnde gemeenten waar extra stembiljetten zijn opgehaald en er heeft een herverdeling van stembiljetten bij de stemlokalen onderling plaatsgevonden.

Er zijn geen stemlokalen vroegtijdig gesloten. Wel hebben 3 stemlokalen van de 16, tijdelijk moeten schorsen. Waarvan één stemlokaal van half negen tot negen uur. Kiezers zijn doorverwezen naar de dichtstbijzijnde stemlokalen. Of werden voorzien van een kopje koffie en konden wachten op de stembiljetten die nog werden geleverd.

Er zijn 2 officiële klachten binnengekomen.

Het aantal bestelde stembiljetten was gebaseerd op de opkomst van de voorgaande provinciale statenverkiezing (53,9 %) en de gemeenteraadsverkiezing van 24 november 2010 (45,2 %). Er was ingekocht voor 60 % opkomst en de opkomst was uiteindelijk 62,6 %. Bij een aantal stemlokalen lag de opkomst tussen de 70 en 80 % (daar waar de opkomst voorgaande verkiezingen aanzienlijk lager lag).

Bij de volgende verkiezingen wordt er uiteraard een hoger aantal stembiljetten in gekocht.

Hoogachtend,

De burgemeester van gemeente Bussum,
namens deze,

I.L. van Gils-van Noord
hoofd burgerzaken gemeente Bussum

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Eindhoven
Dhr. R. van Gijzel
Postbus 90150
5600 RB EINDHOVEN

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprb2k.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprb2k.nl

Kenmerk
BRP2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over verstrekken van twee stempassen door uw gemeente
en de gemeente Son en Breugel aan één kiezer

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van twee stempassen aan één en dezelfde kiezer door zowel uw gemeente als de gemeente Son en Breugel. Volgens de berichtgeving in de media heeft de desbetreffende kiezer als gevolg hiervan zowel in uw gemeente als de gemeente Son en Breugel heeft kunnen stemmen. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen. Voor uw informatie geldt dat de gemeente Son en Breugel dezelfde vragen heeft ontvangen.

In casu zou ik graag antwoord willen op de volgende vragen:

1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas heeft gekregen en daar ook zijn stem mee heeft kunnen uitbrengen van zowel uw gemeente als de gemeente Son en Breugel?
2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Son en Breugel nadat het probleem aan het licht is gekomen. Zo ja wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?
3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?
4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?
5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja hoe, Zo nee waarom niet?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BRP2011/US1147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Retouradres Postbus 90150, 5600 RB Eindhoven

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
koninkrijksrelaties
DGBK/OBD Programma Inrichting
Verkiezingsproces
t.a.v. de heer G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Behandeld door mr. E. Hartjes
Telefoon (040) 238 20 47
Uw brief van 10 maart 2011
Uw kenmerk BRP2011/U51147
Ons kenmerk V.A.1016518
22 april 2011

Betreft ambtsbericht over verstrekken van twee stempassen door uw gemeente en
de gemeente Son en Breugel aan 1 kiezer

Geachte heer Buitendijk,

Naar aanleiding van Uw op 17 maart 2011 ontvangen verzoek, om antwoord op uw vragen inzake het verstrekken van twee stempassen door de gemeente Son en Breugel en mijn gemeente, bericht ik u als volgt.

Vraag 1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas heeft gekregen en daar ook zijn stem heeft kunnen uitbrengen van zowel uw gemeente als de gemeente Son en Breugel?

Antwoord: Ja, zie onderstaande bijlage 1

Vraag 2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Son en Breugel nadat het probleem aan het licht is gekomen. Zo ja wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?

Antwoord: Ja, zie daarvoor eveneens onderstaande bijlage 1. Er is zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau contact geweest met de gemeente Son en Breugel.

Vraag 3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van kandidaatstelling?

Antwoord: In mijn gemeente wordt vanaf de kandidaatstelling continue en systematisch gecontroleerd op mutaties, die consequenties kunnen hebben op de te verzenden en/of reeds verzonden kiezerspassen.

Vraag 4. *Schrijft u personen met terugwerkende kracht in ? Neemt U in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen ?*

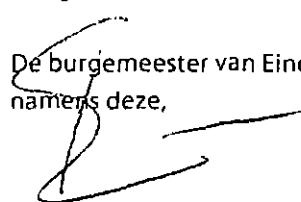
Antwoord: Er wordt op toegezien dat ieder kiezer die op de dag van kandidaatstelling behoort te zijn ingeschreven een kiezerspas ontvangt. Bovendien ontvangen kiezers die na de kandidaatstelling zijn verhuisd bericht, waarin wordt uitgelegd hoe en waar kan worden gestemd.

Vraag 5. *Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer ? Zo ja hoe, Zo nee waarom niet ?*

Antwoord: Zie antwoord op vraag 4.

Hoogachtend,

De burgemeester van Eindhoven,
namens deze,

A. Hendriks
Sectorhoofd Publiekszaken

eha/VA11016518

Bijlage 1. E-Mail aan gemeente Son en Breugel, heer A. van Ruremonde, dd. 16 maart 2011.

Geachte heer Van Ruremonde,

Zoals afgesproken treft u onderstaand onze opmerkingen aan ten aanzien van het door U opgestelde feitenrapport welke voorzien van een gezamenlijke reactie richting de Kiesraad is gestuurd.

De reactie richting Kiesraad is vooraf niet nader afgestemd.

De kiesraad stelt in zijn advies nadrukkelijk dat gemeenten ook na het opmaken van de lijst met kiesgerechtigden nog rekening dienen te houden met feiten en omstandigheden die die kiesgerechtigdheid alsnog beïnvloeden. De gemeente Eindhoven heeft dat volgens de kiesraad netjes gedaan – door betrokkene alsnog op te nemen als kiesgerechtigde in de gemeente Eindhoven– maar de gemeente Son en Breugel heeft dat –zo stelt de Kiesraad vast- in casu niet gedaan – door de stempas van betrokkene niet alsnog op te nemen in het Register van Ongeldige Stempassen (ROS). Een register, waarvan niet voor niets eerst een uittreksel dient te worden gemaakt op de dag vóór de dag van stemming (art. J7a Kieswet). Als gevolg van niet-opneming in het ROS van de gemeente Son en Breugel kon betrokkene alsnog ook in de gemeente Son een tweede stem uitbrengen.

Dit is een ommissie aan de zijde van de gemeente Son en Breugel.

De kiesraad heeft aangegeven dat het beleid is een strafbaar feit te melden.

Het is aan het O.M. te bepalen of er vervolging plaats vindt of niet. Betrokkene heeft immers willens en wetens na het uitbrengen van zijn stem in Eindhoven ook in de gemeente Son en Breugel gestemd. Dit in strijd met de Kieswet.

Zoals ik heb begrepen gaat uw burgemeester aangifte doen.

Naar aanleiding van onderstaande feitenrapportage merken wij het navolgende op.

Digitale aangifte in Eindhoven heeft plaatsgevonden op 6 januari 2011;

Lijst van kiesgerechtigden (het Kiezersregister) is afgesplitst (in Key2

Burgerzaken) op 21 januari 2011;

Het Ros is in Eindhoven op 1 maart 2011 aangemaakt;

Eindhoven draait selecties en controleert om te voorkomen dat verhuizingen ivm de verkiezingen tot deze situaties aanleiding geeft. Dit gebeurt continue in Eindhoven (helaas heeft de gemeente Son de verhuismutatatie naar Eindhoven over het hoofd gezien);

Betrokkene was op 6 januari 2011 inwoner van Eindhoven en dus op de dag van kandidaatstelling kiesgerechtigd;

De stempas is dus rechtens juist aangemaakt in Eindhoven en verstrekt aan betrokkene en deze heeft in Eindhoven een geldige stem uitgebracht.

Een en ander wordt bevestigd door de kiesraad die aangeeft dat er in een dergelijke situatie aangifte moet worden gedaan.

Tot dusverre mijn opmerkingen n.a.v. het feitenrapport/reactie.

Met vriendelijke groet,

Ankie Hendriks,
Sectorhoofd Publiekszaken,

namens deze,

mr. E. Hartjes.
Plv. sectorhoofd Publiekszaken
Gemeente Eindhoven.

Reactie opgesteld door Gemeente Son:

Hans, Rob,

De vermoedelijke stemfraude met de naar verluidt dubbel uitgebrachte stem betreft een dubbele oproep door de gemeenten Son & Breugel en Eindhoven. De stemmen zijn uitgebracht door Renier Huddleston Slater, geboren 10 december 1982.

De feiten:

Door de heer Huddleston Slater is op 6 januari digitaal aangifte gedaan dat hij in Eindhoven gaat wonen.

Op de door de Kieswet voorgeschreven datum van 18 januari (dag van kandidaatstelling) worden in Son en Breugel en in Eindhoven de lijsten van alle kiesgerechtigde inwoners samengesteld, de z.g. kiezersregisters. De lijst van de gemeente Son en Breugel, waarop de heer Huddleston Slater staat vermeld, gaat op 19 januari naar de drukker om de stempassen aan te laten maken.

Op 20 januari wordt de verhuizing door de gemeente Eindhoven met terugwerkende kracht per 6 januari verwerkt. De vermelding van de heer Huddleston Slater als inwoner van Son en Breugel wordt daarmee automatisch gewijzigd in de GBA. (E.e.a. geschiedt via de z.g. berichtencyclus, die definitief is afgerond op 21 januari.) In het geval van de heer Huddleston Slater waren er geen bijzonderheden rond zijn verhuizing, waarmee de berichtencyclus in Son en Breugel automatisch werd afgerond, en zonder tussenkomst van medewerkers tot uitschrijving per 6 januari is overgegaan. In Eindhoven is geconstateerd dat de heer Huddleston Slater op 18 januari wettelijk al geregistreerd had moeten zijn als inwoner en is er een stempas voor hem aangemaakt en verstuurd.

Op 2 maart gaat de heer Huddleston Slater zowel in Eindhoven als in Son en Breugel stemmen, waarbij hij het ED heeft ingeschakeld, om dit met een filmploeg op beide locaties op te nemen. Op het stembureau in Son en Breugel meldt de heer Huddleston Slater aan de voorzitter dat hij twee keer heeft gestemd. De gemeente Son en Breugel neemt hierna contact op met de gemeente Eindhoven om hen te informeren (de heren Hartjes en Roijmans). Ook met de kiesraad is contact (de heer H. Ruis). De kiesraad adviseert op dat moment aangifte te doen van fraude (art 129 WvS) en alsnog verslag te doen van een mogelijke onregelmatigheid in het procesverbaal van het betreffende stembureau in Son en Breugel (dit laatste is inmiddels gebeurd).

De relevante wetten:

Kieswet:

Art. B2: De leden van provinciale staten worden gekozen door degenen die op de dag van de kandidaatstelling ingezetenen zijn van de provincie, mits zij Nederlander zijn en op de dag van de stemming de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt;

Art. B4: Onder ingezetenen van Nederland, van de provincie en van de gemeente verstaat deze wet hen die onderscheidenlijk in Nederland, in de provincie en in de gemeente werkelijke woonplaats hebben.

2. Zij die als ingezetene met een adres zijn ingeschreven in de basisadministratie persoonsgegevens van een gemeente, worden voor de toepassing van deze wet,

behoudens bewijs van het tegendeel, geacht werkelijke woonplaats te hebben in die gemeente.

Art. D1: Burgemeester en wethouders registreren de kiesgerechtigdheid van de ingezetenen van de gemeente in de gemeentelijke administratie;

Art. F1: De kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de provinciale staten vindt plaats op de dinsdag in de periode van 18 tot en met 24 januari (18 januari 2011);

Art. J5: Behoudens in de gevallen genoemd in de hoofdstukken K, L en M (resp. stemmen in een andere gemeente, stemmen bij volmacht en stemmen bij brief), neemt de kiezer aan de stemming deel in een stemlokaal van zijn keuze in de gemeente waar hij op de dag van de kandidaatstelling als kiezer is geregistreerd;

Art. J7: Iedereen die op de dag van kandidaatstelling als kiezer is geregistreerd, ontvangt in de gemeente waar hij als kiezer is geregistreerd een oproepkaart;

Art. Z3: Degene die stempassen voorhanden heeft met het oogmerk deze wederrechtelijk te gebruiken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.

Wetboek van strafrecht:

Art. 129: Hij die bij gelegenheid van een krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, opzettelijk een plaats gehad hebbende stemming verijdelt of enige bedrieglijke handeling pleegt waardoor aan de stemming een andere uitslag wordt gegeven dan door de wettig uitgebrachte stemmen zou zijn verkregen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden of geldboete van de vierde categorie.

Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens:

Art. 27 lid 1: Op grond van zijn aangifte van adreswijziging wordt de ingezetene die zijn adres in een andere gemeente dan de gemeente van inschrijving heeft gevestigd, in die andere gemeente in de basisadministratie ingeschreven;

Art. 30 lid 1: Uitschrijving geschiedt uitsluitend op grond van de mededeling van het college van burgemeester en wethouders van een andere gemeente dat heeft besloten tot inschrijving van de betrokken persoon in zijn basisadministratie. De uitschrijving geschiedt terstond na ontvangst van de mededeling;

Art. 30 lid 2: Als datum van uitschrijving geldt de datum van inschrijving bij de volgende gemeente.

Art. 31: Indien een persoon in meer dan één basisadministratie is ingeschreven zorgt feitelijke woongemeente voor inschrijving uitsluitend in die gemeente.

Informatie:

Er zijn 2 situaties waarbij er afwijkingen kunnen ontstaan tussen het bestand kiesgerechtigde inwoners dat op 18 januari wordt samengesteld en de verkiezingsdatum:

De kiezer overlijdt : zowel in Eindhoven als in Son en Breugel worden de stempassen van overleden kiezers zoveel mogelijk voor het opsturen verwijderd. De stempassen van overleden kiezers worden in ieder geval geregistreerd in het register ongeldige stempassen (ROS). Dit ROS is in elk stembureau beschikbaar ter controle van de geldigheid van de aangeboden stempassen.

Voor personen die verhuizen geldt dat ze stemgerechtigd zijn in de gemeente waar ze op 18 januari zijn ingeschreven. Hier wordt in Son en Breugel en in Eindhoven anders mee omgegaan. In Eindhoven wordt de lijst (het kiezersregister) na 18 januari, tot en met de dag vóór de stemming continue geactualiseerd. Na 18 januari gevestigde kiezers, met inschrijving uiterlijk op die dag, worden alsnog toegevoegd aan de lijst van kiesgerechtigden, en de stempas van personen die voor 18 januari zijn uitgeschreven worden vermeld in het ROS. In Son en Breugel worden, conform de aanwijzing van de kiesraad op de regiobijeenkomst in november, alle verhuizingen op 18 januari bijgewerkt, zodat er een actuele lijst van stemgerechtigde inwoners kan worden samengesteld.

Wat is er mis gegaan bij de heer Huddleston Slater:

Op 19 januari is het kiezersbestand (per 18 januari 2011) van Son en Breugel verzonden naar de drukker. De heer Huddleston Slater stond op dat moment nog in de gemeente Son en Breugel ingeschreven als kiesgerechtigd. Voor hem is toen een stempas vervaardigd. Later is echter geconstateerd dat de inschrijving in de gemeente Eindhoven per 6 januari 2011 had moeten zijn doorgevoerd. De heer Huddleston Slater behoorde dan ook op 18 januari 2011 als kiesgerechtigd in Eindhoven te zijn geregistreerd en te beschikken over een stempas van de gemeente Eindhoven.

Bij het achterhalen van de omissie zijn er vraagtekens over het moment van het samenstellen van het kiezersregister. Weliswaar geeft wetgeving (kieswet, art J7) aan dat er gekeken moet worden naar de ingeschrevenen op de dag van kandidaatstelling, maar gemeenten leggen ook een register aan van ongeldige stempassen voor zaken die daarna veranderen. In Eindhoven betreft dat zowel overledenen als verhuisden, in Son en Breugel alleen voor overledenen. De wetgeving (wet GBA, art 31) geeft aan dat de nieuwe gemeente zorg draagt voor inschrijving in slechts één basisadministratie en dat uitschrijving vervolgens terstond verwerkt dienen te worden. Aangezien ook de automatische verwerking van verhuisgegevens in de praktijk nog altijd twee dagen vergt, zijn er ook in de toekomst situaties denkbaar dat kiesgerechtigden in twee plaatsen een stempas ontvangen. Om dit te voorkomen ligt het voor de hand dat Son en Breugel vlak voor de verkiezingen nogmaals een laatste check doet op personen die op of voor de dag van kandidaatstelling in een andere gemeente zijn ingeschreven en daarvan melding maakt in het register van ongeldige stempassen. Het werkproces verkiezingen in Son en Breugel is hier dan ook inmiddels op aangepast. Door een scherpere invulling te geven aan het terstond verwerken van verhuizingen, kan Eindhoven de kans op het dubbel uitreiken van stempassen verkleinen. Beide wijzigingen in de uitvoering betekenen ook dat voorkomen wordt dat een kiezer in geen van beide gemeenten kan stemmen (geen stempas ontvangen in de ene, ongeldig gemaakte stempas in de andere gemeente).

Advies:

Gezien het feit dat er zowel in Eindhoven als Son en Breugel sprake is van omissies in de verwerking van gegevens adviseren we om geen aangifte te doen. Immers, indien de gemeenten adequaat hadden gehandeld, dan had zich deze situatie niet voorgedaan. De heer Huddleston Slater heeft wellicht niet de bedoeling gehad te frauderen, maar kan wel worden verweten frauduleus te hebben gehandeld. Gezien de achtergrond en omstandigheden adviseren we dat de burgemeester van Son en Breugel een gesprek voert met de heer Huddleston Slater, waarin gewezen wordt op de ernst en strafbaarheid van zijn handelen.

Dit advies is tot stand gekomen na consultatie van de secretaris-directeur van de Kiesraad, de heer mr. M. Bakker. Zijn opmerkingen zijn de volgende.

Advies Kiesraad

Het is juist dat over deze zaak contacten zijn geweest met het Informatiepunt Verkiezingen, een samenwerkingsverband van de Kiesraad en het ministerie van BZK. Van de kant van het Informatiepunt is mij meegedeeld, dat het niet zo is dat het Informatiepunt heeft geadviseerd om aangifte te doen van het mogelijk plegen van een strafbaar feit. Het Informatiepunt heeft de betreffende ambtenaren slechts gewezen op de mogelijkheid daartoe.

Meer inhoudelijk merk ik het volgende op. In de notitie wordt terecht gesteld dat de situatie op de dag van kandidaatstelling beslissend is voor het bepalen van iemands

kiesgerechtigdheid. Uit vorengeschetst feitenrelaas – waaromtrent mij noch de Kiesraad een inhoudelijk oordeel past – valt op te maken, dat de heer Huddleston Slater op 18 januari in de gemeente Eindhoven woonachtig was. Reeds op 6 januari informeerde hij hierover de gemeente via het zgn. digitaal loket. Indien de gemeente deze mededeling binnen de gebruikelijke termijn van vijf dagen zou hebben verwerkt, zou het onderhavige probleem zich vermoedelijk nooit hebben voorgedaan, maar dit gebeurde eerst op 20 januari, twee dagen na de dag van kandidaatstelling. Als gevolg hiervan kwam de naam van de heer Huddleston Slater voor op de lijst van kiesgerechtigde personen van de gemeente Son en Breugel, voor wie een stemkaart werd aangemaakt. Nu is het zo, dat gemeenten ook na het opmaken van de lijst met kiesgerechtigden nog rekening dienen te houden met feiten en omstandigheden die die kiesgerechtigdheid alsnog beïnvloeden. De gemeente Eindhoven heeft dat gedaan – door betrokkene alsnog op te nemen als kiesgerechtigde in deze gemeente – maar de gemeente Son en Breugel heeft dat in casu niet gedaan – door de stempas van betrokkene niet alsnog op te nemen in het Register van Ongeldige Stempassen. Een register, waarvan niet voor niets eerst een uittreksel dient te worden gemaakt op de dag vóór de dag van stemming (art. 17a Kieswet). Als gevolg van niet-opneming in het ROS van de gemeente Son en Breugel kon betrokkene alsnog ook in deze gemeente een tweede stem uitbrengen.

Voorgesteld wordt om in het onderhavige geval geen aangifte te doen van het door betrokkene mogelijk plegen van een strafbaar feit (overtreding van art. 129 Wetboek van Strafrecht), aangezien aan de kant van beide gemeenten sprake is van "omissies in de verwerking van gegevens". In reactie hierop benadruk ik slechts dat de Kiesraad als vaste beleidslijn hanteert dat van een hem gebleken vermoeden van een strafbaar feit te allen tijde aangifte wordt gedaan bij het Openbaar Ministerie, waarna het vervolgens aan het OM is om te beslissen over wel of geen vervolging.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Burgemeester van Helmond
Dhr. Drs. A.A.M. Jacobs
Postbus 950
5700 AZ HELMOND

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces
Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl
Contactpersoon
Diana van Driel
T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over bezorgen foutieve kandidatenlijsten voor Provinciale
Statenverkiezingen

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het bezorgen van een foutieve kandidatenlijst in uw gemeente. Gaarne verneem ik uw antwoord op onderstaande vragen.

1. Heeft u gecontroleerd dat degene die u daartoe opdracht heeft gegeven de kandidatenlijsten en de stembiljetten juist heeft geproduceerd cq hebt u de juiste kandidatenlijsten aan deze leverancier geleverd? Zo, ja hoe heeft u dat gecontroleerd? Zo niet, waarom niet?
2. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die een onjuiste kandidatenlijst hebben ontvangen?
3. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers een onjuiste kandidatenlijst hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?
4. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat nog meer kiezers een onjuiste kandidatenlijst hadden ontvangen, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht/advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende informatie bij uw antwoord te voegen.
5. Heeft u de kiezers die een onjuiste kandidatenlijst hadden ontvangen alsnog een juiste kandidatenlijst verstrekt? Zo niet, waarom niet?
6. Kwam dezelfde fout ook voor op het stembiljet? Zo ja, heeft u de stembiljetten alsnog aangepast en er voor zorg gedragen dat kiezers hun stem konden uitbrengen op het juiste stembiljet?

7. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om bovenstaand probleem bij een komende verkiezing te voorkomen?

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

Ik verzoek u de antwoorden op onderstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

8/4 Maria 6.

Gemeente Helmond

Handwritten initials

Ministerie van Binnenlandse Zaken
t.a.v. de heer G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Stadswinkel

Helmond, 4 april 2011
Onderwerp: Evaluatie Provinciale Statenverkiezingen

Ons kenmerk: R2011/U091
Uw kenmerk: BPR2011/U5147

Doorkiesnr.: 0492-587999
Uw brief d.d.: 10 maart 2011

Geachte heer Buitendijk,

Hierbij ontvangt u antwoord op de door u gestelde vragen in uw brief van 10 maart 2011.

Voor de Provinciale Statenverkiezingen is 's-Hertogenbosch het hoofdstembureau, en levert de kandidatenlijsten aan. TNT was voor deze verkiezing onze leverancier voor het aanmaken van de verkiezingsbescheiden.

De gegevens van de kandidaten waren in eerste aanleg volledig met NAW en geboortegegevens aangeleverd door hoofdstembureau aan onze leverancier TNT.

TNT heeft bij het hoofdstembureau aangegeven dat deze gegevens niet akkoord waren.

Hierna is een XML- bestand aangeleverd door het hoofdstembureau aan TNT met de zo genoemde "Hash-code". TNT heeft het hoofdstembureau verzocht om de drukproef te controleren. Het hoofdstembureau geeft hierbij aan deze lijst niet te controleren, en verwijst naar de Gemeente Helmond, aangezien de betreffende gemeente eindverantwoordelijk is (Wij vragen hierin helderheid van u).

De gemeente Helmond kon en kan deze lijst niet controleren omdat wij niet in het bezit zijn/ waren van de kandidatenlijsten. We hebben dit ook kenbaar gemaakt aan het hoofdstembureau.

Van uw ministerie hebben wij later de CD-rom ontvangen voor gebruik in OSV voor programma 4 en later 5. Programma 1 en 2 zijn in deze juist de programma's waarin het overzicht staat van de kandidatenlijsten en die hebben wij in deze niet, aangezien wij geen hoofdstembureau zijn.

Gemeente Helmond heeft later vanuit OSV ook een XML- bestand gestuurd naar TNT.

De Hash-code kwam volledig overeen met het bestand dat TNT ontvangen had van het hoofdstembureau. TNT heeft verder met dit XML- bestand gewerkt en heeft de aanduiding van de lijstcombinatie handmatig boven de lijsten ingegeven. Helaas is hierbij in de aanduiding boven lijst 5 een fout gemaakt.

Er heeft geen finale controle van de drukproef, inclusief akkoord bevinden plaatsgevonden tussen TNT, hoofdstembureau 's-Hertogenbosch en gemeente Helmond. Dit had wel moeten.

commentaar

Seniorendagen geen luxe

Jongeren voelen zich nauwelijks aangesproken door de vakbonden. Zij doen zichzelf daarmee tekort, want als werknemers hebben zij een partij nodig die met werkgevers onderhandelt over (collectieve) arbeidsvoorwaarden en toeziet op de naleving daarvan. Ook werkgevers - die er overigens veel beter in zijn om zich te organiseren - zijn gebaat met levensvatbare vakbonden, want het is ondoenlijk om met alle werknemers individueel in de slag te gaan over arbeidsvoorwaarden. De vakbeweging slaagt er niet in om jongeren echt aan te spreken. Daardoor daalt de organisatiegraad en vergrijzen de ledenbestanden. De Vakcentrale FNV maakt het er niet beter op door de seniorendagen, die in veel cao's zijn opgenomen, ter discussie te stellen. Daarmee strijkt de vakcentrale nu ook nog de trouwe leden tegen de haren in. De discussie gaat vooral over de wijze waarop de extra vrije dagen voor oudere werknemers worden gebruikt. Op dat vlak toont de FNV zich nogal

kortzichtig. Voor werknemers die fysiek zware arbeid verrichten - zoals in de bouw - kan het een uitkomst zijn als zij nog maar vier dagen per week hoeven te werken. In andere beroepen, waar de werkdruk anderszins hoog is, kan zo nu en dan een weekje extra vakantie soelaas bieden. Waar in de discussie ook niet aan voorbij mag worden gegaan is dat voor de seniorendagen ooit loonruimte is ingeleverd. De seniorendagen zijn ingevoerd toen de meeste werknemers voor hun zestigste vervroegd met pensioen gingen. Toen waren ze eigenlijk niet nodig. Nu mensen tot 65 jaar - en in de nabije toekomst zelfs tot 66 of 67 jaar - moeten gaan werken, gaan de seniorendagen op de helling. Terwijl ze juist nu nodig zijn om mensen voor het arbeidsproces te behouden. Het zou kwalijk zijn als hier een generatieconflict van wordt gemaakt, want ook jongeren worden ouder en kunnen dan moeite krijgen om het arbeidstempo bij te houden.

Reageer op ed.nl/commentaar

STUDENTENHUISVESTING

Het valt niet mee betaalbare huisvesting voor studenten te realiseren. Het verbouwen van leegstaande kantoorpanden lijkt soelaas te bieden.

Woningen nodig voor topstudenten

De gemeente Eindhoven vraagt het Rijk om mee te denken naar oplossingen om aan de vraag naar betaalbare studentenwoningen te voldoen. Volgens wethouder Mary Fiers heeft immers het hele land belang bij de ontwikkeling van Brainport Eindhoven.

door Diederik Hoekstra e-mail: d.hoekstra@ed.nl

EINDHOVEN - Om de toenemende vraag naar studentenhuysvesting in Eindhoven de komende jaren op te vangen, heeft de gemeente de hulp nodig van de landelijke overheid. Wethouder Mary Fiers (Wonen) heeft minister Piet Hein Donner daarom een brief gestuurd. Hierin stelt ze voor om een stuurgroep op te richten om samen met belanghebbenden te kijken naar oplossingen voor de problemen die bij studentenhuysvesting komen kijken. Volgens Fiers is de Eindhovense toptechnologie-regio Brainport een broedplaats voor innovatie. „Daarvoor zijn we wel afhankelijk van (internationale) kennis en talenten die hier worden klaargestoomd op scholen en de universiteit. Het aantrekken van deze studenten verhoogt ook de vraag naar betaalbare huysvesting.“ Volgens Fiers doet de gemeente Eindhoven er momenteel alles aan om dit mogelijk te maken. „We hebben de ambitie om tijdelijke woonunits, zoals die bij de Karel Martelweg en op het TU/e-ter-

rein stonden, op termijn allemaal te vervangen door permanente studentenwoningen. In de toekomst zal de vraag alleen nog maar toenemen. Op dit moment lopen er een aantal projecten zoals het ombouwen van het voormalige Philipscomplex aan de Cederlaan, permanente huysvesting op het TU/e-terrein en de herbesteding van een kantoorgebouw aan de Bomansplaats.“ Volgens Fiers zijn er echter nog veel mogelijkheden die op dit moment niet benut worden, „mede door problemen die door lokale partijen alleen, niet op te lossen zijn. We vragen de minister dan ook om mee te denken.“ Als voorbeelden van knelpunten noemt Fiers onder andere het beperkt aantal geschikte centrumlocaties en de rijksheffing op woningbouwcorporaties. „Wij snappen ook wel dat er geen zak geld klaarstaat maar de ontwikkeling van Brainport heeft ook een landelijk belang.“ Volgens de wethouder zou het daarom goed zijn als sommige beleidsmeringen worden omgezet naar stimulerende maatregelen. „Studentenhuysvesting is voor woningcorporaties vaak onrendabel. Door corporaties in deze regio bepaalde (financiële) constructies aan te bieden, wordt het wellicht interessanter om hierin toch te investeren.“ Volgens Fiers zou het bovendien goed zijn om te kijken naar de mogelijkheid om ook kamerbewoners in aanmerking te laten komen voor een huurtoeslag.

Een kant-en-klare oplossing voor de problemen heeft Fiers ook niet. „Daarom juist deze stuurgroep. Samen met de minister, onderwijsinstellingen, woningcorporaties kunnen we wellicht een antwoord bieden op de vraag naar huysvesting.“

Luxe wonen tegen betaalbare prijs

De appartementen in het voormalige kantoorpand aan de Bomansplaats komen inclusief internet, gas, water en licht op ongeveer 520 euro. Maar, zo stelt looft van Gestel van Camelot, omdat het zelfstandige appartementen zijn, kunnen de bewoners huurtoeslag krijgen van 80 tot 140 euro. „Een gemiddelde studentenkamer van ongeveer twaalf vierkante meter kost 350 euro. Bij ons krijgen ze een ruimte twee keer zo groot.“ Om de doorstroom op gang te houden is het overigens de bedoeling dat studenten na hun studie weer een andere woonruimte zoeken.

Kantoor

EINDHOVEN - Waar er aan de ene kant een tekort is aan betaalbare studentenwoningen, staan er in heel Eindhoven tientallen kantoren leeg. De gemeente deed al eerder onderzoek naar het herbesteden van deze kantoren. Uiteindelijk blijkt er echter maar weinig echt geschikt. Dat het wel degelijk kan, blijkt uit het kantoor aan de Bomansplaats in Eindhoven. Het pand waarin vroeger onder andere de CNV Dienstrekbond was gevestigd, wordt opgedeeld in 91 appartementen voor studenten. Bij aankomst van het nieuwe schooljaar in augustus, moeten de eerste (internationale) studenten er hun intrek hebben genomen. Van de buitenkant oogt het gebouw niet erg uitnodigend, maar daar moet de komende maanden

ED Videobeelden uit uw regio op internet Kijk op edtv.nl

Weer prijs voor Frituur Zwerts Frituur Martin Zwerts aan de Boschdijk in Eindhoven is weer bij de beste van Nederland. Wat is het geheim?

U kunt uw reactie plaatsen en foto's of video's sturen via ed.nl

Nederlanders terug uit Libië Het eerste vliegtuig met Nederlanders uit Libië landde in de nacht van dinsdag op woensdag in Eindhoven.

ED 8 weken voor € 24

- 8 weken een doorlopend abonnement en lees de eerste 4 weken gratis. Bij betaalvervolgins € 75,00 per kwartaal via automatische incasso. gratis
- 8 weken een kantoorabbonnement van 8 weken voor € 24,-. Na deze periode stopt de bezorging vanzelf (ik heb de laatste 3 maanden geen proefabonnement gehad). gratis

Vul het formulier in op ed.nl of stuur deze brief in een open envelop naar postadres: Eindhovens Dagblad, afdeling Lezersservice, Alphen aan de Rijn 44050, 5004 VA Breda. Of bel 020-4013340 (betaal lijn).

De ED gaat gepubliceerd worden op zaterdag. In het weekend wordt u niet thuis bezocht. Het is mogelijk om de bezorging te wijzigen of te annuleren. Het is mogelijk om de bezorging te wijzigen of te annuleren. Het is mogelijk om de bezorging te wijzigen of te annuleren.

ED DAGBLAD

Fouten op kandidatenlijst Helmond

door Anja van den Akker e-mail: a.vakker@ed.nl

HELMOND - Helmond moet 50.000 nieuwe kandidatenlijsten gaan drukken voor de Provinciale Statenverkiezingen op 2 maart. Op de gisteren huis-aan-huis verspreide formulieren staat namelijk een fout: lijstverbinding tussen PvdA, GroenLinks en D66. Helmond blijkt de enige plaats waar de kandidatenlijst niet klopt. Volgens een woordvoerder gaat het om een typefout, die vermoedelijk bij de drukker is gemaakt. „Want de grote posters die straks op de stembureaus hangen zijn allemaal wel goed.“ En daarvoor heeft de ge-

meente volgens hem hetzelfde materiaal aangeleverd. De fout zit 'm in de vermelding van GroenLinks (lijst 5). Daarbij staat: gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en 5. Daar had moeten staan: gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en lijst 8 (D66). Bij de PvdA kloppen de gegevens wel: gecombineerd met lijst 5 (GroenLinks) en 8 (D66). Ook bij D66 is de vermelding correct gecombineerd met lijst 4 en 5. Wie dus voor de PvdA, GroenLinks of D66 kiest, gaat voor deze lijstverbinding. Paul Smeulders, lijsttrekker voor GroenLinks uit Helmond, vindt het erg vervelend dat het uitgere-

kend in zijn eigen stad fout is gegaan. Ook de gemeenteraadvoerder zit er mee in zijn maag. Omdat extra publiciteit tegelijkertijd onvermijdelijk veel aandacht voor deze partijen kan betekenen. Na overleg met het hoofd van het stembureau in Den Bosch, de kiesraad en burgemeester Fons Jacobs van Helmond is besloten 50.000 nieuwe formulieren te drukken. Die worden echter niet meer huis-aan-huis verspreid, maar pas bij het stembureau aan de kiezers overhandigd. Wie de extra kosten voor zijn rekening moet nemen, hangt ervan af door wie de fout is gemaakt. „Dat zoeken we uit“, aldus de gemeenteraadvoerder.

ACTIE!
EXTRA BEELDSCHERM
DEINER
PORTABLE
DVD-SPELER
95
MAXWELL
SUPER SLAVINGS

Zondag

n i e u w s

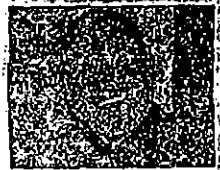
Zondag 27 februari 2011

ZondagNieuws Helmond-Peelland is een uitgave van A en C Media B.V. met wekelijks 60 edities / jaargang 2011 nr. 8

Stamppottendag

HELMOND - Het Jan Vissermuseum aan de Keizerin Marijlaan staat vandaag, zondag 27 februari, weer in het teken van de Stamppotdag. Tegen een kleine vergoeding worden drie soorten stamppot geserveerd: met wortel, zuurkool en boerenkool. Naar keuze met spek, verse worst of gehaktballen. De themadag is voor de bezoeker een mooie gelegenheid om kennis te maken met gebruiken en gewoontes uit het verleden. Stamppot oftewel petazzie, was vroeger naast de broodmaaltijd een belangrijk bestanddeel in het voedingspatroon op het platteland in Oost-Brabant. Waarschijnlijk omdat de aardappel rijkelijk voorhanden was, maar ook omdat de kennis over gevarieerd eten domweg ontbrak. Praktisch alle groentesoorten werden met aardappelen tot stamppot geprakt. Het museum is vandaag geopend van 12.00 tot 17.00 uur en gratis toegankelijk. Bezoekers kunnen vanmiddag ook de uitgebreide collectie landbouwwerktuigen en verzameling brandwaervoertuigen bezichtigen.

'De Kenne Waif Ok', dachten John Vincent en Hans van Rijt

3

Katologische Hogeschool: flauwekul, maar wel met inhoud

5

Flamenco in kindermaten vandaag in Theater 't Speelhuis

7

Kletsers die jaren geleden furor maakten op Stadsradio

9

Kopij aanleveren
Tekst en eventueel foto's voor persberichten dienen uiterlijk donderdag voor 9.00 uur op de redactie van ZondagNieuws aanwezig te zijn. Word-bestanden en losse jpg-fotobestanden mailen naar redactie: helmond@acnmedia.nl; ovy ZondagNieuws.

HEIK UW WERKBAAD NI OOK DIGITAAL OP
WWW.ACENCMEDIA.NL

Fout in kandidatenlijst voor verkiezingen

caravan service helmond
Uw pleger en verzorging
Bontendijk 1b
5705 GD Helmond
Tel. 0492-528030
06 53 140 861
www.caravanservicehelmond.nl

HELMOND
In Helmond is in de kandidatenlijsten en stembiljetten voor de Provinciale Statenverkiezingen van 2 maart aanstaande een kleine fout geslopen.
De fout is hersteld en er worden 50.000 nieuwe stem-

biljetten gedrukt. De fout zit in de vermelding van de lijstverbinding van GroenLinks (lijst 5). Daar staat dat deze is gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en 5. Daar had moeten staan: gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en lijst 8 (D66). Bij de PvdA en D66 kloppen de aangegeven lijstverbindingen

wel. Als iemand voor de PvdA, GroenLinks of D66 kiest, gaat hij of zij ook voor deze lijstverbinding.

Een lijstverbinding kan gunstig zijn bij het verdelen van de zogenaamde 'restzetels'. Hoe de fout is ontstaan wordt nog onderzocht.

SMITSEN SMITS
Interieurstoffering
Gordijnen
Binnenzonwering
Vloerbedekking
ZO MOOI...
www.smitsensmits.nl

Schelden voor de auto € 495 per persoon
www.ScheldingCentrumEindhoven.nl (040) 266 8 604

KAR
WEI

Schotel A, Salade met vlees en vis, € 9,99 p.p.
Rundvleeschsalade, gegaardeerd met sla, eieren en fruit.
Kippen drumstiks, gekruide kipfilet, gebraden gehakt, gekookte ham en asperges.
Makreelfilet, Canadese mosselen, krabchunks, palingfilet, zalmfilet en garnalen.
Twee dagen van te voren bestellen... Minimum 2 pers. De prijs is p.p.
Streuperke.nl Tel. 0492-751770

Traverse

Woensdag 2.
Maart 2011

Jaargang 49
Nummer 9
Opplage 81.290

» Verkiezingen 2 maart

Helmond herstelt fout op stembiljet

www.nieuwsblad-traverse.nl

» Baas en beest

Plaats een foto en win

www.deweekkrant.nl/baas-en-beest

Gevaren carnaval

Maatregelen drank en sigaretten

Carnaval is naast de feestdagen de zomervakantie een van de meest gebruikte momenten waarop kinderen hun eerste glas alcohol drinken en hun eerste sigaret roken. Dit komt omdat carnaval en alcohol sterk met elkaar verbonden zijn, de sociale controle is laag en de sfeer is erg losjes. Ook de kans op een eerste trekje van een sigaret is groter doordat er minder toezicht van ouders is.

► Door de redactie
► Helmond

Het moment waarop een kind het eerste glas drinkt, is de start van een patroon van vaker en steeds meer drinken. Gemiddeld is een kind na dat eerste glas binnen anderhalf jaar voor het eerst dronken. En niet meer drinken of matigen wordt dan steeds moeilijker. Dat geldt ook voor roken. Het begint met af en toe een trekje of een sigaret. Maar op 16-jarige leeftijd rookt al 23

procent dagelijks. Hoe langer het eerste gebruik uitgesteld wordt hoe minder kans dat iemand verslaafd raakt aan alcohol of begint met roken. Alcohol en roken is ongezoed en schadelijk voor hersenen die nog in ontwikkeling zijn. Maar er zijn een aantal dingen die ouders kunnen doen om te voorkomen dat hun kind rookt.

Spreek van tevoren met het kind af dat het tijdens carnaval niet drinkt en rookt. Maak tijdens het vieren met de andere volwassenen de afspraak dat ze geen alcohol en sigaretten aanbieden aan het kind. Ook een scheutje alcohol in de 7-up of cola geeft het kind het idee dat alcohol best kan op deze leeftijd. Blijkt bij thuiskomst dat het kind toch gedronken of gerookt heeft, bespreek dit dan de volgende dag op een rustig moment en geef dan duidelijk aan waarom het niet goed is.

www.alcoholinfo.nl

Laat het feest maar beginnen

271 jaar van voorbesteden, kostuumfeest, carnavassen, doorpassen, sparen en heel lang wachten is voorbij. Het is weer carnaval. Zaterdag barst het feest echt los als het in de vroege ochtend van het gezag in handen valt van de carnavalisten. De voorverkiezingen zijn redelijk tot goed. Zie pagina 12

Camera voor leuke feestfoto

Helmond

Carnaval staat op punt van losbarsten. De kroegen stromen vol, de maskers gaan op en vijf dagen lang bepalen kleurrijke figuren het straatbeeld. Een prachtig plaatje natuurlijk dat het verdient om vastgelegd te worden.

Maak een digitale carnavalsfoto en mail die uiterlijk woensdag 9 maart naar: redactie.traverse@whm.wegener.nl De leukste, grappigste en meest opvallende opnames krijgen een pick op www.nieuwsblad-traverse.nl Een afspraak wordt bovendien beloofd met een prijs: een digitale 9,2 megapixel Kodak foto-camera met groot 6,1cm beeldscherm.

De winnaar krijgt persoonlijk bericht, vergeet dus niet naam, adres en telefoonnummer te vermelden in de mail.

Lijsttrekkers stemmen samen

Helmond

Vandaag, woensdag 2 maart, zijn de verkiezingen voor de Provinciale Staten en daarmee indirect voor de Eerste Kamer. Met Ruud van Heugten (CDA), Paul Smeulders (GroenLinks) en Annelien Wijnands (PvdA) zijn drie Brabantse lijsttrekkers woonachtig in Helmond. De nummers één van CDA, PvdA en GroenLinks in Brabant zullen vandaag (verkiezingsdag) gezamenlijk hun stem uitbrengen in de Helmondse Stads- wijk.

Wijk. Door samen hun stem uit te brengen benadrukken de drie politici het algemeen belang van de Statenverkiezingen. Tevens hopen de lijsttrekkers, door samen te stemmen, hun Helmondse plaatsgenoten duidelijk te maken dat er zeker nu voor de Helmonders iets te kiezen valt. Een extra stimulans om de gang naar de stembus te maken. Immers: Helmond had bij de Sta-

tenverkiezingen vier jaar geleden de laagste opkomst van alle Brabantse gemeenten.

De lijsttrekkers zullen kort na het openen van de stembureaus om 8.00 uur in de ochtend hun stem uitbrengen. Dat gebeurt in de stadswinkel van de Gemeente Helmond aan het Frans Joseph van Thielpark 1 Helmond.

► Kijk voor de adressen van de overige stembureaus in Helmond op www.helmond.nl

Meisje geschept door auto

Een 14-jarige Helmondse is zaterdagavond in haar woonplaats aangereden door een automobilist. De bestuurder is doorgereden. Het ongeluk gebeurde rond 21.00 uur op de Weg door de Rijpelt. Het slachtoffer werd geschept toen ze met een vriend de weg bij de fietserbrug over wilde steken. Ze kwam op de motor-

kap terecht en viel daarna op de grond. Het meisje heeft haar neus gebroken en liep verschillende kneuzingen en blauwe plekken op. De politie zoekt getuigen. Wie meer informatie heeft kan bellen met de politie Helmond, (0900) 8844 of anoniem: (0800) 7000. Het gaat om een witte, oudere personenauto.

WARMTESERVICE
CV-KETELS
RADIATOREN
SANTAFEL IN BAKEL
VASTE LAGE PRIJZEN!
0900-23 56 897
(0900-BELIANS) Co.ql
49 vestigingen in Nederland
of bestel op warmteservice.nl

Kijk verderop voor gratis onbepikt internet

the Sleep Store
pullman
7051 AJ Helmond Tel: 0492-45 93 93

Genoeg geld verspild aan uw oude cv-ketel!

Dubbel voordeel!
Energiebesparing en €150,- inruilkorting

Nu €150,- inruilkorting bij een nieuwe cv-ketel
Bel: 0472 6105 55

Kemkens essent

THEATER? UITPAGINA!
TSPEELHUIS
www.theaterspeelhuis.nl
0494 537000

T-Mobile
Hoe staat uw woning te koop?
Check op Huislijn.nl

Q-ENERGY
warme zonder zorgen
Sluit nu een onderhouds- abonnement voor uw CV-ketel af en ontvang een goed gevulde boodschappentas cadeau!
Kijk op q-energy.nl of bel 040 - 70 70 700

Samen met je hond of kat op de foto en win een prijs. Ga naar www.deweekkrant.nl/baas-en-beest

Persbericht

24 februari 2011

Fout in kandidatenlijst Provinciale Statenverkiezingen

In Helmond is in de kandidatenlijsten en stembiljetten voor de Provinciale Statenverkiezingen van 2 maart aanstaande een kleine fout geslopen. Deze is hersteld en er worden 50.000 nieuwe stembiljetten gedrukt.

De fout zit in de vermelding van de lijstverbinding van GroenLinks (lijst 5). Daar staat dat deze is gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en 5. Daar had moeten staan: gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en lijst 8 (D66). Bij de PvdA en D66 kloppen de aangegeven lijstverbindingen wel.

Als iemand voor de PvdA, GroenLinks of D66 kiest, gaat hij of zij ook voor deze lijstverbinding. Een lijstverbinding kan gunstig zijn bij het verdelen van de zogenaamde 'restzetels'. Hoe de fout is ontstaan wordt nog onderzocht.

Einde persbericht

Noot voor de redactie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de persdesk van de afdeling Communicatie gemeente Helmond, telefoon 0492-587750. U kunt de persberichten van de gemeente Helmond ook terugvinden op www.helmond.nl/persberichten

- Nieuws
- Bestuur & Organisatie
- Plannen & Projecten
- Woonomgeving
- Verkeer & Parkeren
- Vrije tijd, sport & Cultuur
- Land- & tuinbouw
- Verenigingen
- Wonen & Energie
- Stedswinkel

Print deze pagina

Fout in kandidatenlijst verkiezingen

In Helmond is in de kandidatenlijsten en stembiljetten voor de Provinciale Statenverkiezingen van 2 maart aanstaande een kleine fout geslopen.

De fout is hersteld en er worden 50.000 nieuwe stembiljetten gedrukt.

Foutje in lijstverbinding

De fout zit in de vermelding van de lijstverbinding van GroenLinks (lijst 5). Daar staat dat deze is gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en 5. Daar had moeten staan: gecombineerd met lijst 4 (PvdA) en lijst 8 (D66). Bij de PvdA en D66 kloppen de aangegeven lijstverbindingen wel.

Restzetels

Als iemand voor de PvdA, GroenLinks of D66 kiest, gaat hij of zij ook voor deze lijstverbinding. Een lijstverbinding kan gunstig zijn bij het verdelen van de zogenaamde 'restzetels'.

Hoe de fout is ontstaan wordt nog onderzocht.

- Meer info over de Provinciale Statenverkiezingen

Naar boven

Plaats dit nieuwsbericht op:

- Facebook
- Twitter
- Hyves
- LinkedIn
- Nu.nl

Type uw zoekterm zoeken

Website Documenten

Gemeente Helmond

0492 441111

Vragen aan de gemeente?

Snel naar:

- Milieustraat
- Bestemmingsplannen
- Beleidsplannen
- Gemeente Helmond TV
- Algemeen, bomen, dieren en volkering
- Omgevingsvergunning
- Volg het beleid

Het beste
ondernemingsklimaat
van Nederland

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Burgemeester van Krimpen aan de IJssel
Mevr. L.M. Huizer
Postbus 200
2920 AE KRIMPEN AAN DEN YSSEL

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het verstrekken van twee stempassen door uw gemeente en de gemeente Leiden aan één kiezer

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van een stempas respectievelijk kiezerspas aan één en dezelfde kiezer door zowel uw gemeente als de gemeente Leiden. Deze kiezer heeft zich tot het ministerie van BZK gericht met het verzoek na te gaan hoe dit heeft kunnen gebeuren. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen. Voor uw informatie geldt dat de gemeente Leiden dezelfde vragen heeft ontvangen.

In casu zou ik graag antwoord willen op de volgende vragen:

1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas /kiezerspas heeft gekregen van zowel uw gemeente als de gemeente Leiden?
2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Leiden nadat het probleem aan het licht is gekomen? Zo ja wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?
3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?
4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft, in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?
5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja hoe, Zo nee waarom niet?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

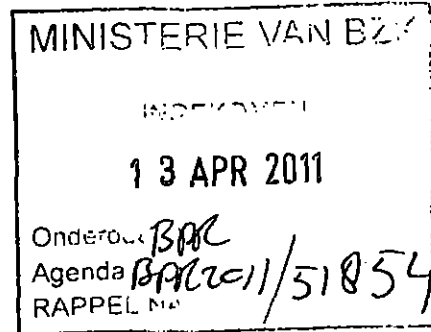
Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Aan : het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum: 6 april 2011
Ons kenmerk: 2011003690
Sector/Afdeling: Publiekscentrum
Contactpersoon: C. Leijdens
Doorkiesnummer: 0180-540655
Jw brief van: 10 maart 2011
Jw kenmerk: BPR2011/U51147
Onderwerp: ambtsbericht verstrekte kiezerspas

Geachte heer/mevrouw,

Op 17 maart 2011 heb ik uw verzoek ontvangen om nadere informatie over de toezending van een kiezerspas aan een kiezer die niet meer in mijn gemeente woonde. Na een korte toelichting zal ik hieronder de vragen die u gesteld hebt beantwoorden.

Eerder contact

Over de kwestie heeft de coördinator verkiezingen in mijn gemeente, de heer C. Leijdens, telefonisch contact gehad met uw medewerker, de heer Oenema. Daarin is uitvoerig aan de orde gekomen hoe het probleem is ontstaan en wat de oplossing daarvan was. Die uitleg was volgens hem voldoende om de brief van de heer Barto (de klager) te beantwoorden. De gemeente Krimpen aan den IJssel zou een afschrift van die brief ontvangen. Dat is evenwel nog niet gerealiseerd.

Probleemanalyse

Het probleem is eenvoudig toe te lichten. Een kiesgerechtigde uit Krimpen aan den IJssel verhuisde op de datum van kandidaatstelling naar de gemeente Leiden. De verhuizing was pas afgerond enkele dagen nadat de kiesgerechtigden waren geselecteerd uit de GBA. Daarom is ook voor haar een stempas aangemaakt. Na ontvangst van de stempassen zijn de mutaties daarin verwerkt. Voor onderhavige kiezer is vanwege haar hoge leeftijd gekozen haar stempas om te zetten in een kiezerspas en die aan haar toe te zenden.

Toen zij ook een stempas van de gemeente Leiden ontving, heeft haar zoon dit aan de orde gesteld bij de gemeenten Leiden en Krimpen aan den IJssel en bij het ministerie van BZK. Daar heeft de coördinator verkiezingen direct schriftelijk op gereageerd.

Gemeente Krimpen aan den IJssel
Postbus 200
2920 AE Krimpen aan den IJssel
Bezoekadres: Raadhuisplein 2
Telefoon: (0180) 540655
Fax: (0180) 516040
E-mail: gemeente@krimpenaandenijssel.nl
Internet: <http://www.krimpenaandenijssel.nl>

Uitgevoerde acties

Na ontvangst van de e-mail op 13 februari is op 15 februari een antwoord per e-mail verzonden. Daarin is uitgelegd hoe de fout is ontstaan en welke acties van hem verlangd werden. Aangegeven is dat er sprake is van een menselijke fout die alleen in dit geval heeft plaatsgevonden en kon worden teruggevoerd tot het verlenen van extra service aan een kiezer die al ver op leeftijd is. Gevraagd is de kiezerspas aan ons terug te sturen omdat die ongeldig was gemaakt. Die kiezerspas is tijdig op de afdeling Publiekscentrum terugontvangen.

Beantwoording van uw vragen

U heeft een vijftal vragen geformuleerd die ik hieronder beantwoord. Ik vat de vraag samen in enkele steekwoorden.

1. Achterhalen onjuiste procedure: ja
2. Intergemeentelijk overleg over probleem: ja, alhoewel de gemeente Leiden hierin geen directe partij was en terecht aan de kiezer een stempas had toegezonden.
3. Actualiseren kiezersregister: direct na ontvangst van de stempassen worden alle mutaties daarin doorgevoerd. Dat wordt accuraat uitgevoerd. De keuze om voor onderhavige kiezer, bij wijze van hoge uitzondering, een kiezerspas te maken was onjuist. Wel voeg ik daaraan toe de opmerking dat twee weken voor de verkiezingen alle mutaties nog eens worden nagezien op correcte uitvoering en dan was de onjuistheid zeker geconstateerd en de kiezerspas ingetrokken. De gemeente had vervolgens nauwkeurig toegezien op inlevering/terugontvangst van de kiezerspas, al dan niet met inschakeling van de gemeente Leiden.
4. Inschrijven met terugwerkende kracht: dit gebeurt uiteraard alleen als sprake is van kiesgerechtigdheid binnen de gemeente. Een nieuwe stempas wordt dan gemaakt en aan de kiezer toegezonden.
5. Informeren kiezer: ja. Als de stempas wordt toegezonden wordt dat gedaan met een begeleidend schrijven. Daarin wordt verwezen naar de website van de gemeente (onderdeel verkiezingen, vraag en antwoord) en naar www.uheefthetvoorhetzeggen.nl.

Tenslotte

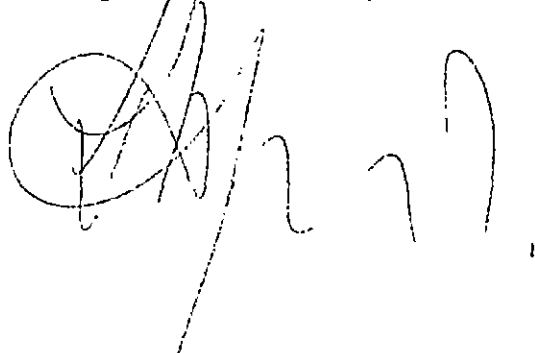
Ik heb uitvoerig aandacht besteed aan uw verzoek om nadere inlichtingen te verstrekken over deze verkiezingskwestie. Die heb ik in alle openheid gegeven. U kunt er verzekerd van zijn dat de gemaakte fout ook zonder de melding van de zoon van de kiezer zou zijn geconstateerd.

U kunt er dan ook op vertrouwen dat het verkiezingsproces in Krimpen aan den IJssel in goede handen is.

Heeft u nog vragen of opmerkingen, dan kunt u daarvoor contact opnemen met de coördinator verkiezingen, de heer C. Leijdens. Dat kan telefonisch via (0180) 54 06 55 of via e-mail gemeente@krimpenaandenijssel.nl.

Hoogachtend,

De burgemeester van Krimpen aan den IJssel,

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Burgemeester van Leiden
Dhr. H.J.J. Lenferink
Postbus 9100
2300 PC LEIDEN

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel
T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het verstrekken van twee stempassen door uw gemeente en de gemeente Krimpen aan de IJssel aan één kiezer

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van een stempas respectievelijk kiezerspas aan één en dezelfde kiezer door zowel uw gemeente als de gemeente Krimpen aan de IJssel. Deze kiezer heeft zich tot het ministerie van BZK gericht met het verzoek na te gaan hoe dit heeft kunnen gebeuren. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen. Voor uw informatie geldt dat de gemeente Krimpen aan de IJssel dezelfde vragen heeft ontvangen.

In casu zou ik graag antwoord willen op de volgende vragen:

1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas /kiezerspas heeft gekregen van zowel uw gemeente als de gemeente Krimpen aan de IJssel?
2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Krimpen aan de IJssel nadat het probleem aan het licht is gekomen? Zo ja wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?
3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?
4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?
5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja hoe, Zo nee waarom niet?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

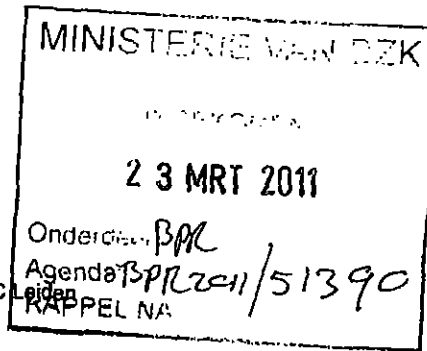
Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Leiden

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Ministerie van BZK
Afdeling Programma Inrichting Verkiezingsproces
Mevrouw D. van Driel
Postbus 20011
2500 EA DE HAAG

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC LEIDEN
Telefoon 071-516 51 65
E-mail sleutel@leiden.nl
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 22 maart 2011
Ons kenmerk
Onderwerp Ambtsbericht toezenden stempas

Contactpersoon Martin van Zuuk
Doorkiesnummer (071) 516 55 78

Geachte mevrouw Van Driel,

In reactie op uw brief van 10 maart 2011, uw kenmerk BPR2011/U51147, waarin u mij vraagt om een ambtsbericht over het toezenden van een stempas respectievelijk kiezerspas aan één en dezelfde kiezer door zowel Leiden als de gemeente Krimpen aan de IJssel, hierbij de beantwoording op uw vragen.

- ❖ Dat de kiezer een stempas heeft verkregen in de gemeente Leiden heeft alles te maken met het feit dat deze kiezer op 18 januari 2011 (datum kandidaatstelling) geregistreerd stond in de GBA van de gemeente Leiden en daarom ook is opgenomen in het kiezersregister;
- ❖ Ja, wij hebben contact gehad met de gemeente Krimpen aan den IJssel en moeten constateren dat daar de verkeerde procedure is gevolgd (zie ook uw mail van 17 maart jl.)
- ❖ Het aanmaken van het kiezersregister ligt dagen na de datum van kandidaatstelling, natuurlijk wel met terugwerkende kracht tot datum kandidaatstelling, opdat zoveel mogelijk mutaties nog kunnen worden verwerkt.
- ❖ Indien personen met terugwerkende kracht worden ingeschreven, met een datum die ook een opname in het kiezersregister te gevolge zou moeten hebben, dan zal deze persoon aan het kiezersregister worden toegevoegd.
- ❖ Ja, indien aan de orde informeren wij personen bij aangifte dan wel middels informatie op de website.

Hoogachtend,

De Burgemeester van Leiden,
namens deze,

Martin van Zuuk
Afdeling Service & Informatie
Team Beheer en Ontwikkeling

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De Burgemeester van Voorburg
Dhr. H van der Sluis
Postbus 905
2270 AX VOORBURG

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Drfel

T 070-3613156
dianavandrfel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011
Betreft Ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik een ambtsbericht op over de problemen die zich in uw gemeente hebben voorgedaan bij het tijdig bezorgen van de stempas bij een deel van de kiezers. Van de zijde van de Tweede Kamer is, in een Algemeen Overleg van december 2010, bijzondere aandacht gevraagd voor de tijdige en juiste bezorging van de stempassen.

1. Heeft u gecontroleerd dat voor alle kiesgerechtigden in uw gemeente een stempas is gemaakt? Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?
2. Wie bezorgt in uw gemeente de stempassen?
3. Is de bezorging van de stempassen aanbesteed? Zo niet, waarom niet?
4. Heeft u afspraken gemaakt met de bezorger van de stempassen om de stempassen (tijdig) te bezorgen? Zo, ja welke afspraken? Zo niet, waarom niet?
5. Heeft u gecontroleerd of het aantal stempassen dat de bezorger heeft ontvangen overeenkwam met het aantal kiesgerechtigden waarvoor u een stempas heeft laten maken? Zo ja, hoe? Zo niet, waarom niet?
6. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die geen stempas hebben ontvangen? Heeft u aan al deze kiezers een vervangende stempas verstrekt?
7. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers geen stempas hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?

8. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat bij nog meer kiezers de stempas niet was bezorgd, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht/advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende informatie bij uw antwoord te voegen.
9. Heeft u de kiezers die mogelijk geen stempas hadden ontvangen uit eigen beweging een vervangende stempas verstrekt? Zo niet, waarom niet?
10. Hoeveel ongeldige stempassen bevatte uw Register Ongeldige Stempassen bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten?
11. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om problemen met de bezorging van de stempassen bij een komende verkiezing te voorkomen?

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

drs. J.W. van der Sluijs
Burgemeester

Raadhuisplein 1
Leidschendam
Postbus 905
2270 AX Voorburg
Telefoon 14 070
Fax (070) 320 13 02
www.leidschendam-voorborg.nl
info@leidschendam-voorborg.nl

KvK-nummer: 27281542
BTW-nummer: NL815325708B01

De Minister van binnenlandse zaken en
koninkrijksrelaties
Postbus 2011
2500 EA DEN HAAG

Datum **06 APR. 2011**

Ons kenmerk SC/

Uw brief/kenmerk 10 maart 2011 BPR2011/U51147

Contactpersoon De heer J.A. de Bruijn

Telefoon 14 070

Bijlagen

Onderwerp ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen

Geachte minister

In antwoord op uw brief van 10 maart 2011 over "ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen" deel ik u het volgende mede.

Allereerst wijs ik u op het feit dat er in de gemeente Leidschendam-Voorburg geen sprake is geweest van niet (tijdig) bezorgde stempassen. Er heeft weliswaar een klein bericht in de Telegraaf gestaan, maar dit verhaal is uit zijn verband getrokken en niet geverifieerd bij de betrokken partijen. Alle stempassen zijn in Leidschendam-Voorburg binnen de wettelijke termijn bezorgd.

Hierbij de antwoorden op uw vragen:

1. de stempassen staan altijd een paar dagen op de afdeling burgerzaken. Door het verwijderen van de stempassen van overleden mensen wordt steekproefsgewijs het hele bestand doorgenomen.
2. TNT
3. nee, aanbesteding is nog niet van start gegaan omdat nog weinig partijen een 24 uur post service bieden.
4. ja, er wordt precies afgesproken op welke datum de stempassen bezorgd gaan worden.

Graag bij uw antwoord datum en ons kenmerk vermelden.

Datum 06 APR. 2011
Kenmerk SC/
Pagina 2/2

Gemeente
Leidschendam-Voorburg

5. ja, de stempassen worden rechtstreeks door TNT onder toezicht van de medewerkers burgerzaken gehaald en ingeladen. Een formulier met het aantal stempassen wordt ingevuld en ondertekend.
6. in het register van ongeldige stempassen zijn 90 stempassen opgenomen met de reden verlies. Hiervan is niet geregistreerd of de pas is kwijtgeraakt, beschadigd of niet ontvangen. Dit aantal is overigens niet meer dan bij andere verkiezingen.
7. er was een gedeelte van een straat in onze gemeente die een week later dan de rest van de gemeente de stempas heeft ontvangen. Bij TNT is nagevraagd hoe dit mogelijk was, een echte verklaring is er niet gekomen.
8. toen bovenstaand aan het licht kwam is eerst gaan onderzocht of er echt iets aan de hand was. Er kwamen namelijk maar twee meldingen binnen. Toen medewerkers de andere ochtend ter plaatse op onderzoek uit gingen bleek dat die dag de stempassen alsnog waren bezorgd binnen de wettelijke termijn.
9. zoals uit de vorige antwoorden blijkt was dit niet aan de orde. Als blijkt dat een bepaalde straat geen stempassen zou hebben ontvangen zullen er uiteraard uit eigen beweging vervangende passen worden verstrekt. Gevaar hierbij is wel dat wanneer de oude pas toch nog te voorschijn komt deze dan ongeldig is. Goede voorlichting is hierbij vereist.
10. in totaal 240, waarvan 90 met reden "verlies".
11. maatregelen hiertegen zijn bijna niet te nemen. Alles wordt netjes uitgezet bij TNT, de meest betrouwbare postbezorger. Het blijft echter altijd mensenwerk.

Zoals bij alle verkiezingen worden de inwoners via meerdere kanalen op de hoogte gebracht van de mogelijkheid tot het aanvragen van een vervangende stempas.

Ik vertrouw erop dat ik u met het bovenstaande voldoende heb geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

drs. J.W. van der Sluijs
burgemeester van Leidschendam-Voorburg

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Burgemeester van Lelystad
Mevr. M. Horselenberg
Postbus 91
8200 AB LELYSTAD

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het bezorgen van een foutieve kandidatenlijst voor
de Provinciale Statenverkiezingen

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het bezorgen van een foutieve kandidatenlijst in (een deel van) de gemeente. Gaarne verneem ik uw antwoord op onderstaande vragen.

1. Heeft u gecontroleerd dat degene die u daartoe opdracht heeft gegeven de kandidatenlijsten juist heeft geproduceerd? Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?
2. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die een onjuiste kandidatenlijst hebben ontvangen?
3. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers een onjuiste kandidatenlijst hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?
4. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat nog meer kiezers de onjuiste kandidatenlijst hadden ontvangen, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht/advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende informatie bij uw antwoord te voegen.
5. Heeft u de kiezers die een onjuiste kandidatenlijst hadden ontvangen alsnog een juiste kandidatenlijst verstrekt? Zo ja, hoeveel adressen betrof dit. Zo niet, waarom niet?
6. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om bovenstaand probleem bij een komende verkiezing te voorkomen?

8. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat bij nog meer kiezers de stempas niet was bezorgd, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht/advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende Informatie bij uw antwoord te voegen.
9. Heeft u de kiezers die mogelijk geen stempas hadden ontvangen uit eigen beweging een vervangende stempas verstrekt? Zo niet, waarom niet?
10. Hoeveel ongeldige stempassen bevatte uw Register Ongeldige Stempassen bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten?
11. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om problemen met de bezorging van de stempassen bij een komende verkiezing te voorkomen?

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

)
Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

2003201100097

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
t.a.v. de heer G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

uw brief van

uw kenmerk

ons kenmerk
U11-34810

datum
28 MAART 2011

behandeld door
J.F. Romeijn

doorkiesnummer
0320-278879

bijlagen

dossiernummer

onderwerp

Reactie op ambtsbericht over bezorgen foutieve kandidatenlijst voor Provinciale Statenverkiezingen.

pr-nummer

Geachte heer Buitendijk,

Naar aanleiding van uw brief van 10 maart 2011 bericht ik u als volgt.

In uw brief stelt u een aantal vragen. Mijn reactie op uw vragen vindt u hieronder.

1. Controle opdrachtgever producent kandidatenlijsten.

Voordat kandidatenlijsten geprint worden, vindt twee maal een controle plaats. De eerste keer moet aangegeven worden welke informatie op de achterkant van de kandidatenlijsten geplaatst moet worden. De tweede keer wordt een volledige concept kandidatenlijst toegezonden. Ook deze moet gecontroleerd worden: staat de juiste informatie er op en staat alles er in wat er in moet staan. Als de dozen met geprinte kandidatenlijsten bezorgd zijn, wordt steekproefgewijs gecontroleerd of de juiste kandidatenlijsten ontvangen zijn. Daarvoor worden 5 of 6 dozen geopend.

2. Aantal ontvangen meldingen van kiezers die een onjuiste kandidatenlijst ontvangen hebben. Er zijn ongeveer 50 reacties (telefoontjes, mailtjes, reacties bij de receptie) ontvangen van kiezers die niet de juiste kandidatenlijst ontvangen hadden.

3. Ontplooide activiteiten na telefoontjes dat onjuiste kandidatenlijst bezorgd was. Na de eerste telefoontjes is direct contact gezocht met TNT. Zij gaven op woensdag 23 februari 2011 aan dat zij wisten dat er in de gemeente Steenwijkerland zo'n 2000 kandidatenlijsten niet bezorgd waren. Toen duidelijk werd dat in Lelystad kandidatenlijsten uit Overijssel bezorgd waren, kon TNT snel achterhalen bij welke postcodes in Lelystad een onjuiste kandidatenlijst bezorgd was. Na het leggen van contact met TNT zijn de telefonistes geïnformeerd. Zij hebben klanten gevraagd wat hun postcode was. Op die manier konden wij als gemeente natrekken of TNT ons de juiste informatie ten aanzien van de adressen waar onjuiste kandidatenlijsten bezorgd waren, verstrekt had. Gelijktijdig met het informeren van de telefonistes is de afdeling Communicatie van de gemeente Lelystad en van de provincie Flevoland hierover geïnformeerd. Zij hebben een persbericht op de website geplaatst.

Gemeente Lelystad
Postbus 91
8200 AB Lelystad
T 0320 27 89 11
F 0320 27 82 45
www.lelystad.nl
gemeente@lelystad.nl

4. Op welke wijze zijn kiezers geïnformeerd.

Bij punt 3 kunt u lezen wat de gemeente Lelystad en de provincie Flevoland gedaan hebben voor het informeren van onze kiezers. Het persbericht vindt u in de bijlage.

Met TNT is afgesproken dat zij op 24 februari de juiste kandidatenlijsten in de betreffende postcodegebieden zouden bezorgen. Deze kandidatenlijsten werden in een envelop aangeboden. In die envelop zat een excuusbrief van TNT. De excuusbrief is niet in het bezit van de gemeente Lelystad.

5. Verstrekken juiste kandidatenlijsten.

Bij punt 4 kunt u lezen dat de betreffende kiezers alsnog de juiste kandidatenlijst ontvangen hebben. Het ging in totaal om ongeveer 2.000 kandidatenlijsten die niet juist bezorgd waren.

6. Maatregelen om problemen in toekomst te voorkomen.

De procedure die gevolgd wordt, is al heel zorgvuldig. Van TNT is vernomen dat zij graag zouden zien dat op de dozen met kandidatenlijsten een sticker met het logo van de gemeente die de kandidatenlijsten ter verspreiding aangeboden heeft, geplakt wordt. Dat zal bij de eerstkomende verkiezingen door medewerkers van bureau Verkiezingen in Lelystad gedaan worden.

Ik verwacht u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

De burgemeester van Lelystad,

M. Horselenberg

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Lingewaard
Dhr. H. de Vries
Postbus 15
6680 AA BEMMEL

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011
Betreft Ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik een ambtsbericht op over de problemen die zich in uw gemeente hebben voorgedaan bij het tijdig bezorgen van de stempas bij een deel van de kiezers. Van de zijde van de Tweede Kamer is, in een Algemeen Overleg van december 2010, bijzondere aandacht gevraagd voor de tijdige en juiste bezorging van de stempassen.

1. Heeft u gecontroleerd dat voor alle kiesgerechtigden in uw gemeente een stempas is gemaakt. Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?
2. Wie bezorgt in uw gemeente de stempassen.
3. Is de bezorging van de stempassen aanbesteed? Zo niet, waarom niet?
4. Heeft u afspraken gemaakt met de bezorger van de stempassen om de stempassen (tijdig) te bezorgen. Zo, ja welke afspraken? Zo niet, waarom niet?
5. Heeft u gecontroleerd of het aantal stempassen dat de bezorger heeft ontvangen overeenkwam met het aantal kiesgerechtigden waarvoor u een stempas heeft laten maken? Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?
6. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die geen stempas hebben ontvangen. Heeft u aan al deze kiezers een vervangende stempas verstrekt?
7. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers geen stempas hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?

Ik verzoek u de antwoorden op deze vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk

waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

gemeente lingewaard

MINISTERIE VAN BZK
INDEKORING
18 APR 2011
Onderdeel: BPR
Agenda: BPR 2011/51988
RAPPEL NA:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties - DGBK/OBD
t.a.v. Mw. D. van Driel
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

2011U01495

Uw brief van	10 maart 2011	Behandeld door	P. Kemperman
Uw kenmerk	BPR2011/U51147	Doorkiesnummer	(026) 32 60 312
Ons kenmerk	2011B02185	Onderwerp	Ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen
Bijlage(n)			
Datum	5 april 2011	VERZONDEN	15 APR. 2011

Geachte mevrouw van Driel,

In antwoord op uw brief van 10 maart 2011, bij ons binnengekomen op 18 maart 2011 informeren wij u hierbij als volgt. Op de door u gestelde vragen treft u antwoord (vet en cursief) aan.

1. Heeft u gecontroleerd dat voor alle kiesgerechtigden in uw gemeente een stempas is gemaakt. Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?

Ja, dit is gecontroleerd aan de hand van de zogenaamde sterktelijst. Dit is de lijst die is gedraaid op 19 januari 2011 (dit is bepaald in de Kieswet). De wijze waarop wordt bepaald of iemand kiesgerechtigd is, wordt tevens in de Kieswet bepaald. Het aantal geselecteerde kiezers kwam overeen met de aantallen van voorgaande jaren, er zijn geen significante afwijkingen geconstateerd. Later is in dit bestand specifiek gecontroleerd of de straten waarin veel vervangende stempassen zijn aangevraagd waren aangemaakt, dit bleek wél het geval.

2. Wie bezorgt in uw gemeente de stempassen?

TNT Post.

3. Is de bezorging van de stempassen aanbesteed? Zo niet, waarom niet?

Nee, de stempasbezorging hangt onder een mantelovereenkomst die gemeentebreed met TNT is afgesloten.

4. Heeft u afspraken gemaakt met de bezorger van de stempassen om de stempassen (tijdig) te bezorgen. Zo, ja welke afspraken? Zo niet, waarom niet?

Ja, ingevolge de wettelijk bepaalde uiterlijke bezorgdata is met TNT overeengekomen dat de stempassen op woensdag 9 februari zouden worden opgehaald in het gemeentekantoor in Huissen en op zaterdag 12 februari zouden worden bezorgd. E.e.a. conform de gemaakte afspraken uitgevoerd.

5. Heeft u gecontroleerd of het aantal stempassen dat de bezorger heeft ontvangen overeenkwam met het aantal kiesgerechtigden waarvoor u een stempas heeft laten maken? Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?

Ja, op basis van de afleverdocumenten van drukker Data B is gecontroleerd (er is een drukopdracht van 34.965 stempassen gegeven en er is een afleverdocument waarop staat dat er 34.965 stempassen zijn geleverd).

6. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die geen stempas hebben ontvangen. Heeft u aan al deze kiezers een vervangende stempas verstrekt?

In totaal zijn er 264 meldingen op het negatief register, waarvan ruim 200 vervangende stempassen, deze 200 zijn geconcentreerd in een 8-tal straten. Daarnaast zijn er uiteraard nog meldingen "buiten de termijn" binnengekomen welke geen vervangende stempas hebben ontvangen, het exacte aantal meldingen hebben wij niet geregistreerd, dit zullen er meerdere zijn geweest, echter geen tientallen. Overigens kwam het andere jaren ook voor dat kiezers op het laatste moment nog belden of langskwamen voor een vervangende stempas, ook toen hebben wij deze niet verstrekt.

7. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers geen stempas hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?

Op maandag 28 februari is in de ochtend contact gezocht met TNT om een formele klacht neer te leggen t.a.v. het niet bezorgen op specifieke adressen/straten. Gemeente Lingewaard is daarop binnen 2 uur teruggebeld door de verantwoordelijke accountmanager van TNT om overleg te voeren. In overleg met elkaar is bepaald dat er geen specifieke acties dienden te worden uitgezet. Het moment van overleggen was maandag rond 13.00 uur, de termijn voor aanvragen van een vervangende stempas sloot om 17.00 uur. Die tijdsspanne werd te kort geacht om nog specifiek actie te ondernemen. Rond 13.00 uur is er ook contact geweest met het ministerie van BiZa, zij belden n.a.v. berichten in de pers over het niet bezorgen van stempassen. Ook BiZa kon zich heel goed vinden in de keuze om NIET grootschalig te gaan ná-bezorgen. TNT heeft een intern onderzoek uitgevoerd (door eigen bedrijfsrecherche), hieruit is echter niet gebleken waarom er in specifieke straten niet is bezorgd.

8. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat bij nog meer kiezers de stempas niet was bezorgd, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht /advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende informatie bij uw antwoord te voegen.

Neen, zie antwoord op vraag 7.

9. Heeft u de kiezers die mogelijk geen stempas hadden ontvangen uit eigen beweging een vervangende stempas verstrekt? Zo niet, waarom niet?

Neen, zie antwoord op vraag 7.

10. Hoeveel ongeldige stempassen bevatte uw Register Ongeldige Stempassen bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten?

In totaal zijn er 264 meldingen op het negatief register, waarvan ruim 200 vervangende stempassen, deze 200 zijn geconcentreerd in een 8-tal straten.

11. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om problemen met de

bezorging van de stempassen bij een komende verkiezing te voorkomen?

Hierover zijn diverse ideeën, dit dient nog concreet vormgegeven te worden, een aantal van die ideeën zijn;

- *Een week voor bezorging publiceren op welke datum er wordt bezorgd;*
- *Z.s.m. na bezorging publiceren dat er is bezorgd, m.v.v. de handelswijze bij vermissing*
- *Geënveloppeerd bezorgen, de kosten hiervan zijn echter veel hoger dan nu*
- *Brainstormsessie organiseren met burgemeester, bureau Verkiezingen en enkele raadsleden*
- *Navraag doen bij omliggende gemeenten of gemeente waar dit probleem zich al eerder heeft voorgedaan.*

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

de burgemeester van Lingewaard,

H.H. de Vries

Kopie: Postregistratie → Archief

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Middelburg
dhr. mr. J.M. Schouwenaar
Kanaalweg 3
4337 PA Middelburg

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Oriel
T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51433

Datum 28 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over verstrekken van twee stempassen aan 38 kiezers

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van twee stempassen in uw gemeente aan een groep van 38 kiezers. Gaarne ontvang ik daarvoor antwoord op onderstaande vragen:

1. Heeft u kunnen achterhalen wat de oorzaak is van het verzenden van twee stempassen aan 38 kiezers?
2. Zo ja, hoe heeft u vastgesteld dat het niet meer of minder dan 38 kiezers betrof?
3. Heeft u controles uitgevoerd nadat u de stempassen van uw leverancier had gekregen om na te gaan of deze correct waren geprint/gepersonaliseerd? Zo ja, welke controles zijn uitgevoerd door u of uw leverancier? En heeft u een verklaring voor het feit dat bij deze controles niet is ontdekt dat voor meerdere kiezers twee stempassen zijn aangemaakt?
4. Telefonisch heeft het ministerie van BZK van de voor verkiezingen verantwoordelijke ambtenaar begrepen, dat er voorafgaande aan de dag van de stemming in elk geval door één kiezer melding is gemaakt van verstrekking van een dubbele stempas? Klopt dit en zo ja, waarom heeft u toen geen actie ondernomen?
5. Het ministerie van BZK heeft uit hetzelfde telefoongesprek begrepen dat diverse kiezers zich bij het stembureau hebben gemeld met twee stempassen: heeft elk van de stembureaus dit vermeld in het proces-verbaal?

6. Zo nee, waarop heeft u gebaseerd dat zich naar uw zeggen 20 kiezers met een dubbele stempas hebben gemeld?
7. Heeft u onderzoek gedaan naar de verzegelde pakken met stempassen om na te gaan of u daarin dubbele stempassen kon aantreffen (de burgemeester is op grond van artikel N 13 bevoegd deze pakken te openen)? Zo ja, wat waren daarvan de bevindingen? Zo nee, waarom bent u hier niet toe over gegaan?
8. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om te voorkomen dat bij een komende verkiezing aan een of meerdere kiezers dubbele stempassen worden verstrekt?

Datum
28 maart 2011

Kenmerk
BPR2011/U51433

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 20 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

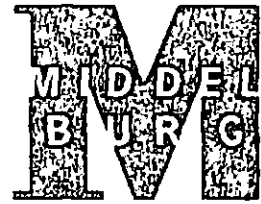
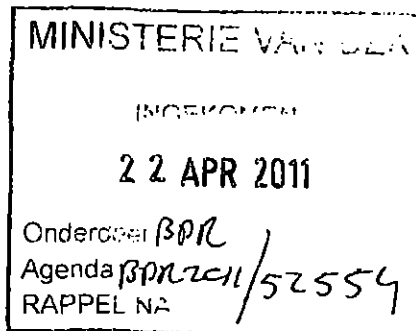
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

ba.

G.J. Buitendijk
Directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Gemeente Middelburg
Afdeling Publiekszaken

Kanaalweg 3
Postbus 6000
4330 LA Middelburg

Tel (0118) 67 50 00
Fax (0118) 675 439
info@middelburg.nl
www.middelburg.nl

201104221400004

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Prog. Inr. Verkiezingsproces
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk	uw brief van	ons kenmerk	bijlage(n)
BRP2011/U51433	28 maart 2011	2011/4665	
contactpersoon	doorkiesnummer	datum	datum verzending
Jan Peter Pouwer	(0118) 67 55 00	19 april 2011	

onderwerp
ambtsbericht over verstrekken van twee stempassen aan 38 kiezers

Geachte minister,

Hieronder geef ik puntgewijs antwoord op de door u gestelde vragen.

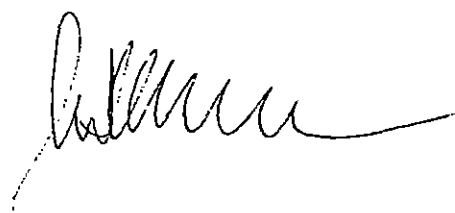
- Uit onderzoek is het volgende gebleken.
  - Het door ons aan het servicebureau aangeleverde bestand van kiesgerechtigden was correct.
  - Het servicebureau heeft bij het printen van de stempassen hetzelfde correcte bestand gebruikt.
  - Het vervaardigen van de stempassen wordt door het servicebureau gefilmd. Nadat gebleken is dat er dubbele (identieke) stempassen zijn verzonden, is op de filmbeelden door de producent vastgesteld dat er 38 stempassen dubbel zijn geprint.
  - De dienstdoende operator heeft niet de aangegeven instructies gevolgd, als gevolg waarvan de dubbele passen wel tussen de te verzenden passen terecht zijn gekomen.
- Kort voor de verkiezingen heeft één kiesgerechtigde telefonisch gemeld dat hij twee identieke stempassen had ontvangen.
Bij het inleveren van de stukken van de stembureaus is melding gemaakt van 20 dubbele stempassen.
Ik heb achteraf niet kunnen vaststellen dat het gaat om meer dan de door de producent gemelde 38 stuks.
- Na ontvangst van de stempassen is op de gebruikelijke manier vastgesteld dat het de stempassen van de gemeente Middelburg betrof.
Vervolgens zijn ongeveer honderd stempassen van overleden en verhuisde personen uit de dozen gehaald.

20041201100002

onderwerp
ambtsbericht over verstrekken van twee stempassen aan 38 kiezers

4. Dit klopt. De reden waarom ik geen actie heb ondernomen is, dat er op dat moment één signaal ontvangen was op ruim 36:000 stempassen. Alle stempassen waren inmiddels bij de kiesgerechtigden bezorgd. Mijn inschatting was, dat het ook in de tijd niet haalbaar zou zijn om voor alle kiesgerechtigden nieuwe stempassen te laten vervaardigen en bezorgen.
5. Hiermee is op de verschillende stembureaus verschillend omgegaan:
  - a. Vermeld in het proces-verbaal
  - b. Achteraf mondeling vermeld met de mededeling dat het tweede exemplaar is vernietigd.
6. Uit het onder 2 vermelde blijkt dat pas na het bekijken van het filmmateriaal duidelijk was dat het ging om meer dan de twintig die bij ons bekend waren.
7. Hiertoe ben ik niet overgegaan omdat toen al duidelijk was dat een onbekend aantal stempassen was vernietigd. Het werk dat het doorzoeken van alle ingeleverde stempassen met zich meebrengt staat naar mijn mening niet in redelijke verhouding tot het te verwachten resultaat.
8. Ik ben voornemens om van de leverancier een verklaring te vragen dat de filmbeelden zijn bekeken en dat daaruit is gebleken dat het printproces foutloos is verlopen. Daarnaast zal ik steekproeven nemen in de dozen aangeleverde stempassen.

De burgemeester van Middelburg,

Mr. J.M. Schouwenaar

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De Burgemeester van Nieuwegein
Dhr. C.M. de Vos
Postbus 1
3430 AA NIEUWEGEIN

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011
Betreft Hertelling stembiljetten

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over een hernieuwde telling op donderdag 3 maart 2011, van de stembiljetten van een aantal stembureaus van uw gemeente. Gaarne verneem ik uw antwoord op onderstaande vragen.

1. Waarom en in welk kader hebt u besloten om (een deel van) de stembiljetten opnieuw te tellen?
2. Welke bevindingen heeft u gedaan na het opnieuw tellen van de stembiljetten?
3. Van hoeveel stembureaus heeft u de stembiljetten opnieuw geteld?
4. Op welk artikel in de Kieswet heeft u uw bevoegdheid om de stembiljetten opnieuw te tellen gebaseerd?
5. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om een dergelijk incident bij een komende verkiezing te voorkomen?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Nieuwegein

Burgerzaken

Contactpersoon A.A. van Rijkom-van den Hul
Telefoon 030 607 19 11
Fax 030 6090090
E-mail a.vanrijkom@NIEUWEGEIN.NL

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
drs. G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

MINISTERIE VAN BZK
INGEKOMEN
12 APR 2011
Onderdeel: BZK
Agenda: BPR 2-11 / 51825
Geachte heer Buitendijk, DEN HAAG

Datum 1 april 2011
Uw kenmerk BPR2011/U51147
Kenmerk BZ/lvr
Onderwerp hertelling
stembiljetten

Bij deze het door u gevraagde ambtsbericht over de hernieuwde tellingen van de stembiljetten van een aantal stembureaus van de gemeente Nieuwegein gehouden op donderdag 3 maart 2011.

Het antwoord op de door u gestelde vragen zijn de volgende:

Vraag 1: Waarom en in welk kader hebt u besloten om (een deel) van de stembiljetten opnieuw te tellen?

Antwoord: *Waarom? Bij het invoeren van de gegevens uit de proces-verbalen van de stembureaus in de ondersteunende software verkiezingen (OSV) klopte een tweetal tellingen niet. In welk Kader? Zuiverheid en zorgvuldigheid betreffende de uitgebrachte stemmen.*

Vraag 2: Welke bevindingen heeft u gedaan na het opnieuw tellen van de stembiljetten?

Antwoord: *Het natellen van één lijst bracht het verschil van een aantal stemmen aan het licht (wat ook het verschil in OSV was) en van een andere lijst de bevestiging dat de telling juist was, maar verkeerd was overgenomen in de verzamelstaat.*

Vraag 3: Van hoeveel stembureaus heeft u de stembiljetten opnieuw geteld?

Antwoord: *Er waren twee stembureaus betrokken. Van beide stembureaus is één lijst herteld.*

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Nijmegen
Dhr. mr. Th. de Graaf
Postbus 9105
6500 HG NIJMEGEN

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het verstrekken van twee stempassen door uw gemeente en de gemeente Rotterdam aan één kiezer

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van twee stempassen aan één en dezelfde kiezer door zowel uw gemeente als de gemeente Rotterdam. Volgens de berichtgeving in de media heeft de desbetreffende kiezer als gevolg hiervan zowel in uw gemeente als de gemeente Rotterdam heeft kunnen stemmen. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen. Voor uw informatie geldt dat de gemeente Nijmegen dezelfde vragen heeft ontvangen.

In casu zou ik graag antwoord willen op de volgende vragen:

1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas heeft gekregen en daar ook zijn stem mee heeft kunnen uitbrengen van zowel uw gemeente als de gemeente Rotterdam?
2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Rotterdam nadat het probleem aan het licht is gekomen? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?
3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?
4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?
5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Extra afschriften voor:
P. severijn

L200

Aan de heer G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en
Koninkrijksrelaties
Ministerie van BZK
Postbus 20011
2500 AC Den Haag

ARCHIEFEXEMPLAAR
Origineel is best!

Marlëburg 75
6511 PS Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 34 44
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Postadres
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum

Ons kenmerk
L200/

Contactpersoon
Pieter Severijn

VERZONDEN 31 MAART 2011

Onderwerp
verkiezing provinciale staten 2011

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024)3293543

Geachte heer Buitendijk,

Hierbij wil ik reageren op uw verzoek om enige vragen te beantwoorden in verband met het verstrekken van twee stempassen aan één kiezer één door Nijmegen en één door Rotterdam.

De organisatie van een verkiezing is een omvangrijke taak die met veel zorgvuldigheid in Nijmegen ter hand wordt genomen. Dit gebeurt ook bij de werkzaamheden van het selecteren en versturen van de stempassen.

Onderstaand ga ik in op uw vragen.

1. **Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas heeft gekregen en daar ook zijn stem mee heeft kunnen uitbrengen van zowel uw gemeente als de gemeente Rotterdam?**

U heeft in uw verzoek geen melding gemaakt van de persoonsgegevens van de betreffende kiezer. Het is dus glissé naar de precieze oorzaak. Het meest waarschijnlijke scenario is dat de gemeente Rotterdam na de kandidaatstelling de persoonslijst van de kiezer heeft opgevraagd met als mutatedatum een moment vóór of op 18 januari 2011. De datum moet liggen ná 31 januari 2011 omdat op die datum nog is verifieerd of er inschrijvingen in andere gemeenten hebben plaatsgevonden die als gevolg daarvan niet kiesgerechtigd zijn in Nijmegen.

2. **Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Rotterdam nadat het probleem aan het licht is gekomen? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?**

De gemeente Nijmegen was niet op de hoogte van het probleem en heeft geen contact gezocht met de gemeente Rotterdam. Uw brief van 10 maart 2011 was het eerste signaal dat er een probleem was. De gemeente Rotterdam heeft – voor zover ik heb kunnen nagaan – ook geen contact gezocht met de gemeente Nijmegen. Was dat wel het geval geweest zou betrokkene zijn opgenomen in het Uittreksel van Ongeldige Stempassen.

Vervolgvel

1

Ik heb overigens niet met zekerheid kunnen nagaan of er contact is geweest met de gemeente Rotterdam. Ik sluit dan ook niet uit dat betrokkene in Nijmegen in het Uittreksel Ongeldige Stempassen is opgenomen.

3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden, etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?

In Nijmegen worden de bestanden pas in het weekend na de kandidaatstelling bevroren met als selectiedatum de dag van de kandidaatstelling. Voor deze latere datum van bevroren is onder andere gekozen om na-ijlende inschrijvingen in andere gemeenten bij de selectie voor de verkiezing te betrekken.

Op 31 januari zijn de met persoonsgegevens bedrukte stempassen door het mailservicebedrijf aangeleverd bij de gemeente Nijmegen. Er zijn toen nieuwe selecties gemaakt uit de GBA van kiezers die met peildatum 18 januari of eerder in een andere gemeente zijn ingeschreven en van wie een stempas is aangemaakt. Ook van de overledenen wordt een selectie gemaakt. Van deze groepen worden tezamen met schriftelijke verzoeken om volmacht en kiezerspas de stempassen gelicht.

Door het GBA-systeem van Centric dat in gebruik is bij de gemeente Nijmegen worden de overleden personen tot het moment van aanmaken van het Uittreksel van Ongeldige Stempassen automatisch opgenomen in dit uittreksel.

4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?

De GBA kent de mogelijkheid van inschrijving met terugwerkende kracht. Dat gebeurt ook door de gemeente Nijmegen. Als iemand met terugwerkende kracht wordt ingeschreven in verkiezingstijd, dient separaat een stempas voor deze kiezer te worden aangemaakt. In die gevallen stelt de gemeente Nijmegen de andere gemeente op de hoogte.

5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling worden niet nader geïnformeerd over hun inschrijving als kiezer. Er bestaat geen wettelijke plicht een dergelijke activiteit te ontplooiën. Buiten de door de Kieswet bepaalde publicaties, informatie op de kandidatenlijst voor huis-aan-huis-verspreiding, wordt informatie verstrekt op de website van Nijmegen.

Met vriendelijke groet,
de Burgemeester van Nijmegen,

mr. Th.C. de Graaf

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De Burgemeester van Noord-Oostpolder
Mevr. A. van der Werff
Postbus 155
8300 AD EMMELOORD

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/US1147

Datum 10 maart 2011

Betreft **Ambtsbericht over het niet vermelden van aantal ongeldige stempassen
in het register ongeldige stempassen bij de Provinciale
Statenverkiezingen**

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het niet vermelden van ongeldig verklaarde stempassen in het register ongeldige stempassen. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen.

1. Is het bericht dat er nummers van ongeldig verklaarde stempassen ontbraken in uw register correct. Zo ja hoeveel stempassen betrof dit?
2. Hoe en wanneer heeft u geconstateerd dat dit probleem zich heeft gedaan?
3. Hoe is te verklaren dat de nummers van de ongeldige stempassen niet zijn opgenomen in het register?
4. Heeft onderzocht of de ongeldige stempassen die niet waren opgenomen in het register, zijn gebruikt om te stemmen? Zo nee waarom niet?
5. Welke maatregelen bent voornemens te nemen om een dergelijk incident bij een komende verkiezing te voorkomen?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/US1147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Bultendijk

waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

- 1 APR 2011

Onderdeel: 802 2011-57595
Agenda:
RAPPEL NA:

20110329 14:09:14

Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Uw brief van 10 maart 2011	Uw kenmerk	Ons kenmerk 2011005151-PC-u	Datum 29 maart 2011
Onderwerp ambtsbericht	Bijlagen geen	Inlichtingen dhr. A.J.C.M. Backx, (0527) 63 32 73	

Geachte mevrouw, heer,

In uw brief van 10 maart 2011 vraagt u om een ambtsbericht over het niet vermelden van het aantal ongeldige stempassen in het register ongeldige stempassen bij de provinciale Statenverkiezingen. In deze brief geef ik u antwoord op de vragen gesteld in voornoemde brief.

1. Het bericht dat er nummers van ongeldig verklaarde stempassen ontbraken in mijn register is juist. Het aantal betreft 14. Dit aantal is vastgesteld aan de hand van een bijgehouden voorraadadministratie van blanco stempassen.
2. Op 28 februari 2011 heeft een medewerker van het bureau verkiezingen door raadpleging van het betreffende register en navraag bij de medewerkers van het klantcontactcentrum geconstateerd dat het aantal van de op dat moment ongeldig verklaarde stempassen niet reëel kon zijn. Bij een controle van de procedure is geconstateerd dat de schriftelijke instructie voor het verwerken van aanvragen voor een vervangende stempas in het kiezersregister cq register ongeldig verklaarde stempassen incompleet was.
3. Het verwerken van een aanvraag voor een vervangende stempas werd daarom door de medewerkers van het klantcontactcentrum niet correct uitgevoerd. Er is in alle 14 gevallen in plaats van een vervangende stempas een kopie exemplaar van de originele stempas verstrekt.
4. Er heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar het mogelijke gebruik van de dubbele stempassen.

Na een deugdelijke identificatie van de kiezer en controle, aan de hand van het kiezersregister, is de aanvraag direct door de medewerkers van het Klantcontactcentrum afgehandeld. (Klaar terwijl u wacht). De aanvraag van een vervangende stempas is in alle 14 gevallen mondeling en in persoon ingediend. Er zijn geen bescheiden (bijv. kopie legitimatiebewijs) achtergehouden. Daarom bleek het achteraf traceren van de houder van de "vervangende stempas" onmogelijk. Gelet op het geringe aantal stempassen dat in het geding is, 14 op een totaal van ruim 33400 kiesgerechtigden, alsmede het veronderstelde vertrouwen in deze 14 kiesgerechtigden is afgezien van verdere maatregelen. Wel is het centraal stembureau te Lelystad op 28 februari door de medewerker bureau verkiezingen hierover telefonisch ingelicht en is het incident in een bijlage behorende bij het proces verbaal N 11 door mij op 3 maart aan het centraal stembureau bevestigd.

- 2 -

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Rotterdam
Dhr. A. Aboutaleb
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driël

T 070-3613156
dianavandriël@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011

Betreft Ambtsbericht over het verstrekken van twee stempassen door uw
gemeente en de gemeente Rotterdam aan één kiezer

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van twee stempassen aan één en dezelfde kiezer door zowel uw gemeente als de gemeente Rotterdam. Volgens de berichtgeving in de media heeft de desbetreffende kiezer als gevolg hiervan zowel in uw gemeente als de gemeente Rotterdam heeft kunnen stemmen. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen. Voor uw informatie geldt dat de gemeente Nijmegen dezelfde vragen heeft ontvangen.

In casu zou ik graag antwoord willen op de volgende vragen:

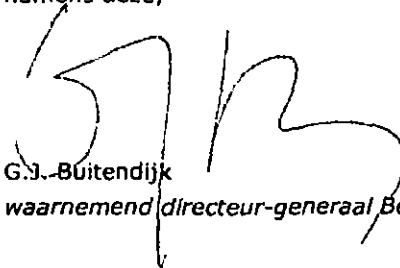
1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas heeft gekregen en daar ook zijn stem mee heeft kunnen uitbrengen van zowel uw gemeente als de gemeente Rotterdam?
2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Rotterdam nadat het probleem aan het licht is gekomen? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?
3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?
4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?
5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

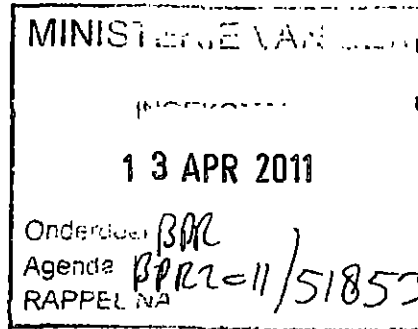
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
T.a.v. de heer G.J. Buitendijk
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Dienst: Publiekszaken Rotterdam

Datum: 5 april 2011

Geachte heer Buitendijk,

Naar aanleiding van uw ambtsbericht over het verstrekken van twee stempassen aan één kiezer door zowel de gemeente Rotterdam als de gemeente Nijmegen bericht ik u als volgt. Om uw vragen te kunnen beantwoorden was de informatie in de brief onvoldoende. Er is contact opgenomen met mevrouw Van Driel voor een nadere toelichting. Zij heeft aangegeven dat de relevante informatie over de betreffende kiezer niet beschikbaar is en dat het daarom niet mogelijk is de vragen puntsgewijs te beantwoorden. In overleg is afgesproken dat in deze brief een beschrijving wordt gegeven van de werkwijze van het verwerken van mutaties in het kiezersregister in Rotterdam.

Op de dag van de kandidaatstelling, 43 dagen voor de dag van de stemming, wordt het kiezersbestand geselecteerd vanuit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Dit kiezersbestand gaat naar een externe drukker voor de vervaardiging van de stempassen. De stempassen worden dan ongeveer 12 dagen later verzonden aan de kiezers. Nadat het kiezersbestand is geselecteerd wordt er een kiezersregister aangemaakt. Dagelijks worden wijzigingen in de GBA, die van invloed zijn op het kiezersregister, verwerkt in het kiezersregister. Hiervoor worden mutatierapportages aangemaakt. Kiezers die zich op of voor de dag van de kandidaatstelling vestigen (vanuit een andere gemeente of vanuit het buitenland) in de gemeente Rotterdam of de Nederlandse nationaliteit hebben verkregen worden opgenomen in het kiezersregister en ontvangen een stempas. Deze kiezers komen niet voor in het oorspronkelijke kiezersbestand dat naar de drukker is gegaan. Van kiezers die op of voor de dag van de kandidaatstelling uit de gemeente Rotterdam vertrekken wordt de stempas ingetrokken. De nummers van deze stempassen worden opgenomen in het register van ongeldige stempassen. Deze kiezers hebben in eerste instantie dus een stempas ontvangen, maar met deze stempas kan niet meer gestemd worden.

In de praktijk is het dus wel mogelijk dat kiezers over twee stempassen van verschillende gemeentes beschikken, maar slechts één stempas is geldig.

11001001100129

Gemeente Rotterdam

Deze werkwijze biedt naar mijn mening voldoende waarborgen om misbruik, zoals beschreven in uw ambtsbericht, te voorkomen.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Ing. A. Aboutaleb
Burgemeester

1104201100130

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Burgemeester van Son en Breugel
Dhr. H. Gaillard
Postbus 8
5690 AA SON EN BREUGEL

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel
T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011
Betreft Ambtsbericht over het verstrekken van twee stempassen door uw gemeente en de gemeente Eindhoven aan één kiezer

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik uw ambtsbericht over het toezenden van twee stempassen aan één en dezelfde kiezer door zowel uw gemeente als de gemeente Eindhoven. Volgens de berichtgeving in de media heeft de desbetreffende kiezer als gevolg hiervan zowel in uw gemeente als de gemeente Eindhoven heeft kunnen stemmen. Gaarne ontvang ik antwoord op onderstaande vragen. Voor uw informatie geldt dat de gemeente Eindhoven dezelfde vragen heeft ontvangen.

In casu zou ik graag antwoord willen op de volgende vragen:

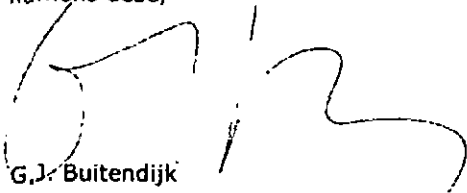
1. Heeft u kunnen achterhalen hoe het mogelijk is dat een kiezer een stempas heeft gekregen en daar ook zijn stem mee heeft kunnen uitbrengen van zowel uw gemeente als de gemeente Eindhoven?
2. Heeft u overleg gevoerd met de gemeente Eindhoven nadat het probleem aan het licht is gekomen? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst, zo nee, waarom niet?
3. Welke maatregelen neemt u om het kiezersregister op te schonen (wegens verhuizingen, overlijden etc.) nadat dit is opgemaakt op de dag van de kandidaatstelling?
4. Schrijft u personen met terugwerkende kracht in? Neemt u in het geval dit een inschrijving betreft in de verkiezingsperiode nog bijzondere maatregelen?
5. Informeert u personen die zich inschrijven rondom de periode van kandidaatstelling over hun inschrijving als kiezer? Zo ja hoe, Zo nee waarom niet?

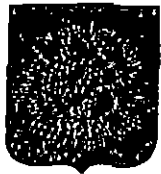
Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

GEMEENTE SON EN BREUGEL

Raadhuisplein 1
Postbus 8, 5690 AA SON
Telefoon 0499 - 491.491
Telefax 0499 - 472.355
BNG 28.50.07.9
BTW-nummer 19.02.921.B.02
www.sonenbreugel.nl
e-mail: gemeente@sonenbreugel.nl

Mevrouw D. van Driel
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

100155

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum	Verzonden
		11.0004859	23 maart 2011	23 maart 2011
Onderwerp	Behandeld door		Bijlage(n)	
Ambtsbericht verstrekken twee stempassen aan één kiezer	mevr. A. Kerver		1	

Geachte mevrouw Van Driel,

In uw brief d.d. 10 maart 2011 stelt u een vijftal vragen over het verstrekken van twee stempassen aan één kiezer door de gemeente Son en Breugel en Eindhoven. Ik zend u als bijlage de B&W nota mee, aangeboden aan burgemeester en wethouders 22 maart 2011 aangaande dit onderwerp. De eerste vier vragen worden daar uitgebreid in beantwoord.

Aangaande vraag vijf kan ik aangeven dat gemeente Son en Breugel conform de verplichte openbare kennisgevingen de kiezer informeert over de dag van kandidaatstelling en gevolgen voor stemming. Personen die zich inschrijven in de periode van kandidaatstelling krijgen voorsnog geen extra informatie. Gemeente Son en Breugel verwerkt alle openstaande verhuizingen/vestigingen voor de dag van kandidaatstelling, zodat deze wijzigingen worden meegenomen in het bestand voor het drukken van de stempassen.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog aanvullende vragen hebben, dan kunt u contact met mij opnemen via het telefoonnummer 0499-491491.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Son en Breugel,
Namens dezen,

dhr. ing. A.A.H.M. van Ruremonde
Dienstverlening Publiek

GEMEENTE SON EN BREUGEL		B & W ADVIESNOTA	
Onderwerp	vermoeden van stembusfraude bij verkiezingen PS 2011		
Portefeuillehouder	J. Gaillard	Agendanummer	
Opsteller	A. van Ruremonde	Adviesnota integraal afgestemd met	paraaf
Afdeling	Dienstverlening Publiek	Bedrijfsvoering	nee
Datum	17 maart 2011	Ruimte en Wonen	nee
Corsanummer	11.0004453	Veiligheid en Wijkbeheer	nee
Paraaf afdelingshoofd	A. van Ruremonde	Werk en Samenleving	nee
Paraaf directie	A. van Etten	Dienstverlening Publiek	nee
		Juridische Zaken	ja
		Communicatie	ja
		Ondernemingsraad	nee

	akkoord	bespreken	aanhouden	opmerkingen
burgemeester J. Gaillard				
wethouder R. Visser				
wethouder J.P. Frenken				
secretaris A. van Etten				

Openbaar ja
Doel informatief
**Ontwerpbesluit/
kennisnemen van** Het college van burgemeester en wethouders neemt kennis van:
1. de toedracht rond het vermoeden van stembusfraude
2. de aangifte daarvan
3. de aanpassing van het werkproces verkiezingen

Besluit d.d.

Te behandelen in
B&W 22 maart 2011
Commissie Nvt
Raad Nvt
Bijlagen geen

TOELICHTING

Samenvatting:

In verband met een vermoeden van stembusfraude bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten op 2 maart 2011 is door de gemeente Son en Breugel aangifte gedaan. Tevens is het werkproces verkiezingen aangepast om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen. Het is niet bekend of de gemeente Eindhoven overgaat tot aanpassing van haar werkproces verhuizingen.

Aanleiding:

Een voormalige inwoner van Son en Breugel is rond de verkiezingsdatum verhuisd naar Eindhoven en heeft per abuis in beide gemeenten een stempas ontvangen. Hij is vervolgens in beide gemeenten gaan stemmen.

Voorgeschiedenis en bestuurlijke kaders:

- Door de heer Huddleston Slater is op 6 januari digitaal aangifte gedaan dat hij in Eindhoven gaat wonen.
- Op de door de Kieswet voorgeschreven datum van 18 januari (dag van kandidaatstelling) worden in Son en Breugel en in Eindhoven de lijsten van alle kiesgerechtigde inwoners samengesteld, de z.g. kiezersregisters. De lijst van de gemeente Son en Breugel, waarop de heer Huddleston Slater staat vermeld, gaat op 19 januari naar de drukker om de stempassen aan te laten maken.
- Op 20 januari wordt de verhuizing door de gemeente Eindhoven met terugwerkende kracht per 6 januari verwerkt. De vermelding van de heer Huddleston Slater als inwoner van Son en Breugel wordt daarmee automatisch gewijzigd in de GBA. (E.e.a. geschiedt via de z.g. berichtencyclus, die definitief is afgerond op 21 januari.) In het geval van de heer Huddleston Slater waren er geen bijzonderheden rond zijn verhuizing, waarmee de berichtencyclus in Son en Breugel automatisch werd afgerond, en zonder tussenkomst van medewerkers tot uitschrijving per 6 januari is overgegaan. In Eindhoven is geconstateerd dat de heer Huddleston Slater op 18 januari wettelijk al geregistreerd had moeten zijn als inwoner en is er een stempas voor hem aangemaakt en verstuurd.
- Op 2 maart gaat de heer Huddleston Slater zowel in Eindhoven als in Son en Breugel stemmen, waarbij hij het ED heeft ingeschakeld, om dit met een filmploeg op beide locaties op te nemen. Op het stembureau in Son en Breugel meldt de heer Huddleston Slater aan de voorzitter dat hij twee keer heeft gestemd. De gemeente Son en Breugel neemt hierna contact op met de gemeente Eindhoven om hen te informeren (de heren Hartjes en Roijmans). Ook met de kiesraad is contact (de heer H. de Reus). De kiesraad adviseert op dat moment aangifte te doen van fraude (art 129 WvS) en alsnog verslag te doen van een mogelijke onregelmatigheid in het procesverbaal van het betreffende stembureau in Son en Breugel.

De relevante wetten:

- Kieswet:
  - o Art. B2: De leden van provinciale staten worden gekozen door degenen die op de dag van de kandidaatstelling ingezetenen zijn van de provincie, mits zij Nederlander zijn en op de dag van de stemming de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt;
  - o Art. B4: Onder ingezetenen van Nederland, van de provincie en van de gemeente verstaat deze wet hen die onderscheidenlijk in Nederland, in de provincie en in de gemeente werkelijke woonplaats hebben.
2. Zij die als ingezetene met een adres zijn ingeschreven in de basisadministratie persoonsgegevens van een gemeente, worden voor de toepassing van deze wet, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht werkelijke woonplaats te hebben in die gemeente.
  - o Art. D1: Burgemeester en wethouders registreren de kiesgerechtigdheid van de ingezetenen van de gemeente in de gemeentelijke administratie;
  - o Art. F1: De kandidaatstelling voor de verkiezing van de leden van de provinciale staten vindt plaats op de dinsdag in de periode van 18 tot en met 24 januari (18 januari 2011);
  - o Art. J5: Behoudens in de gevallen genoemd in de hoofdstukken K, L en M (resp. stemmen in een andere gemeente, stemmen bij volmacht en stemmen bij brief), neemt de kiezer aan de stemming deel in een stemlokaal van zijn keuze in de gemeente waar hij op de dag van de kandidaatstelling als kiezer is geregistreerd;
  - o Art. J7: Iedereen die op de dag van kandidaatstelling als kiezer is geregistreerd, ontvangt in de gemeente waar hij als kiezer is geregistreerd een oproepkaart;
  - o Art. J7a: De burgemeester stelt op de dag voor de verkiezingen het register ongeldige stempassen vast.
  - o Art. Z3: Degene die stempassen voorhanden heeft met het oogmerk deze wederrechtelijk te gebruiken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.

- Wetboek van strafrecht:
  - o Art. 129: Hij die bij gelegenheid van een krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezing, opzettelijk een plaats gehad hebbende stemming verijdelt of enige bedrieglijke handeling pleegt waardoor aan de stemming een andere uitslag wordt gegeven dan door de wettig uitgebrachte stemmen zou zijn verkregen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden of geldboete van de vierde categorie.
- Wetboek van strafvordering:
  - o Art. 162, lid 1 (specifiek sub c): Openbare colleges en ambtenaren die middels hun werkzaamheden kennis krijgen van een misdrijf zijn verplicht daarvan aangifte te doen.
- Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens:
  - o Art. 27 lid 1: Op grond van zijn aangifte van adreswijziging wordt de ingezetene die zijn adres in een andere gemeente dan de gemeente van inschrijving heeft gevestigd, in die andere gemeente in de basisadministratie ingeschreven;
  - o Art. 30 lid 1: Uitschrijving geschiedt uitsluitend op grond van de mededeling van het college van burgemeester en wethouders van een andere gemeente dat heeft besloten tot inschrijving van de betrokken persoon in zijn basisadministratie. De uitschrijving geschiedt terstond na ontvangst van de mededeling;
  - o Art. 30 lid 2: Als datum van uitschrijving geldt de datum van inschrijving bij de volgende gemeente.
  - o Art. 31: Indien een persoon in meer dan één basisadministratie is ingeschreven zorgt feitelijke woongemeente voor inschrijving uitsluitend in die gemeente.

o
Informatie:

Er zijn 2 situaties waarbij er afwijkingen kunnen ontstaan tussen het bestand kiesgerechtigde inwoners dat op 18 januari wordt samengesteld en de verkiezingsdatum:

- a. De kiezer overlijdt : zowel in Eindhoven als in Son en Breugel worden de stempassen van overleden kiezers zoveel mogelijk voor het opsturen verwijderd. De stempassen van overleden kiezers worden in ieder geval geregistreerd in het register ongeldige stempassen (ROS). Dit ROS is in elk stembureau beschikbaar ter controle van de geldigheid van de aangeboden stempassen.
- b. Voor personen die verhuizen geldt dat ze stemgerechtigd zijn in de gemeente waar ze op 18 januari zijn ingeschreven. Hier wordt in Son en Breugel en in Eindhoven anders mee omgegaan. In Eindhoven wordt de lijst (het kiezersregister) na 18 januari, tot en met de dag vóór de stemming continue geactualiseerd. Na 18 januari gevestigde kiezers, met inschrijving uiterlijk op die dag, worden alsnog toegevoegd aan de lijst van kiesgerechtigden, en de stempas van personen die voor 18 januari zijn uitgeschreven worden vermeld in het ROS. In Son en Breugel worden, conform de aanwijzing van de kiesraad op de regiobijeenkomst in november, alle verhuizingen op 18 januari bijgewerkt, zodat er een actuele lijst van stemgerechtigde inwoners kan worden samengesteld.

Wat is er mis gegaan bij de heer Huddleston Slater:

Op 19 januari is het kiezersbestand (per 18 januari 2011) van Son en Breugel verzonden naar de drukker. De heer Huddleston Slater stond op dat moment nog in de gemeente Son en Breugel ingeschreven als kiesgerechtigd. Voor hem is toen een stempas vervaardigd. Later is echter geconstateerd dat de inschrijving in de gemeente Eindhoven per 6 januari 2011 had moeten zijn doorgevoerd. De heer Huddleston Slater behoorde dan ook op 18 januari 2011 als kiesgerechtigd in Eindhoven te zijn geregistreerd en te beschikken over een stempas van de gemeente Eindhoven.

Bij het achterhalen van de omissie zijn er vraagtekens over het moment van het samenstellen van het kiezersregister. Weliswaar geeft wetgeving (kieswet, art J7) aan dat er gekeken moet

worden naar de ingeschrevenen op de dag van kandidaatstelling, maar gemeenten leggen ook een register aan van ongeldige stempassen voor zaken die daarna veranderen. In Eindhoven betreft dat zowel overledenen als verhuisden, in Son en Breugel alleen voor overledenen. De wetgeving (wet GBA, art 31) geeft aan dat de nieuwe gemeente zorgdraagt voor inschrijving in slechts één basisadministratie en dat uitschrijving vervolgens terstond verwerkt dienen te worden. Aangezien ook de automatische verwerking van verhuisgegevens in de praktijk nog altijd twee dagen vergt, zijn er ook in de toekomst situaties denkbaar dat kiesgerechtigden in twee plaatsen een stempas ontvangen. Om dit te voorkomen ligt het voor de hand dat Son en Breugel vlak voor de verkiezingen nogmaals een laatste check doet op personen die op of voor de dag van kandidaatstelling in een andere gemeente zijn ingeschreven en daarvan melding maakt in het register van ongeldige stempassen. Het werkproces verkiezingen in Son en Breugel is hier dan ook inmiddels op aangepast. Door een scherpere invulling te geven aan het terstond verwerken van verhuizingen, kan Eindhoven de kans op het dubbel uitreiken van stempassen verkleinen. Beide wijzigingen in de uitvoering betekenen ook dat voorkomen wordt dat een kiezer in geen van beide gemeenten kan stemmen (geen stempas ontvangen in de ene, ongeldig gemaakte stempas in de andere gemeente).

Dit advies is tot stand gekomen na consultatie van de secretaris-directeur van de Kiesraad, de heer mr. M. Bakker. Zijn opmerkingen zijn de volgende.

Het is juist dat over deze zaak contacten zijn geweest met het Informatiepunt Verkiezingen, een samenwerkingsverband van de Kiesraad en het ministerie van BZK.

In de notitie wordt terecht gesteld dat de situatie op de dag van kandidaatstelling beslissend is voor het bepalen van iemands kiesgerechtigdheid. Uit vorengeschetst feitenrelaas – waaromtrent mij noch de Kiesraad een inhoudelijk oordeel past – valt op te maken, dat de heer Huddleston Slater op 18 januari in de gemeente Eindhoven woonachtig was. Reeds op 6 januari informeerde hij hierover de gemeente via het zgn. digitaal loket. Indien de gemeente deze mededeling binnen de gebruikelijke termijn van vijf dagen zou hebben verwerkt, zou het onderhavige probleem zich vermoedelijk nooit hebben voorgedaan, maar dit gebeurde eerst op 20 januari, twee dagen na de dag van kandidaatstelling. Als gevolg hiervan kwam de naam van de heer Huddleston Slater voor op de lijst van kiesgerechtigde personen van de gemeente Son en Breugel, voor wie een stemkaart werd aangemaakt. Nu is het zo, dat gemeenten ook na het opmaken van de lijst met kiesgerechtigden nog rekening dienen te houden met feiten en omstandigheden die die kiesgerechtigdheid alsnog beïnvloeden. De gemeente Eindhoven heeft dat gedaan – door betrokkene alsnog op te nemen als kiesgerechtigde in deze gemeente – maar de gemeente Son en Breugel heeft dat in casu niet gedaan – door de stempas van betrokkene niet alsnog op te nemen in het Register van Ongeldige Stempassen. Een register, waarvan niet voor niets eerst een uittreksel dient te worden gemaakt op de dag vóór de dag van stemming (art. J7a Kieswet). Als gevolg van niet-opneming in het ROS van de gemeente Son en Breugel kon betrokkene alsnog ook in deze gemeente een tweede stem uitbrengen.

De Kiesraad hanteert als vaste beleidslijn dat van een hem gebleken vermoeden van een strafbaar feit te allen tijde aangifte wordt gedaan bij het Openbaar Ministerie, waarna het vervolgens aan het OM is om te beslissen over wel of geen vervolging.

Afweging alternatieven:

Er is een verplichting om aangifte te doen, gezien de toedracht ligt het voor de hand dat de gemeente Son en Breugel dit doet. Het is niet bekend of er tot vervolging zal worden overgegaan.

Financiële gevolgen:

Nvt

Juridische gevolgen:

Geen

Personele gevolgen:

Geen

Communicatie:

De kiesraad en de gemeente Eindhoven worden op de hoogte gesteld van de aangifte. Tevens wordt de betreffende inwoner op de hoogte gesteld.

Ten behoeve van de persbijeenkomst wordt een persbericht opgesteld, met daarin de feitelijkheden en de verplichting van aangifte.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De burgemeester van Zwolle
Dhr. H.J. Meijer
Postbus 10007
8000 GA ZWOLLE

DGBK/OBD
Programma Inrichting
Verkiezingsproces

Lange Vijverberg 11
2513 AC Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.bprbzk.nl

Contactpersoon
Diana van Driel

T 070-3613156
dianavandriel@bprbzk.nl

Kenmerk
BPR2011/U51147

Datum 10 maart 2011
Betreft Ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert elke verkiezing die onder de werking van de Kieswet wordt gehouden. In het kader van de evaluatie van de verkiezing van de leden van Provinciale Staten inventariseert het ministerie van BZK welke incidenten zich hebben voorgedaan met de bedoeling te achterhalen wat zich precies heeft afgespeeld en welke lessen er uit te leren zijn voor komende verkiezingen.

Met deze brief vraag ik een ambtsbericht op over de problemen die zich in uw gemeente hebben voorgedaan bij het tijdig bezorgen van de stempas bij een deel van de kiezers. Van de zijde van de Tweede Kamer is, in een Algemeen Overleg van december 2010, bijzondere aandacht gevraagd voor de tijdige en juiste bezorging van de stempassen.

1. Heeft u gecontroleerd dat voor alle kiesgerechtigden in uw gemeente een stempas is gemaakt? Zo ja, hoe? Zo niet, waarom niet?
2. Wie bezorgt in uw gemeente de stempassen?
3. Is de bezorging van de stempassen aanbesteed? Zo niet, waarom niet?
4. Heeft u afspraken gemaakt met de bezorger van de stempassen om de stempassen (tijdig) te bezorgen? Zo ja, welke afspraken? Zo niet, waarom niet?
5. Heeft u gecontroleerd of het aantal stempassen dat de bezorger heeft ontvangen overeenkwam met het aantal kiesgerechtigden waarvoor u een stempas heeft laten maken? Zo ja, hoe? Zo niet, waarom niet?
6. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die geen stempas hebben ontvangen? Heeft u aan al deze kiezers een vervangende stempas verstrekt?
7. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers geen stempas hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?

8. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat bij nog meer kiezers de stempas niet was bezorgd, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht/advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende informatie bij uw antwoord te voegen.
9. Heeft u de kiezers die mogelijk geen stempas hadden ontvangen uit eigen beweging een vervangende stempas verstrekt? Zo niet, waarom niet?
10. Hoeveel ongeldige stempassen bevatte uw Register Ongeldige Stempassen bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten?
11. Welke maatregelen bent u voornemens te nemen om problemen met de bezorging van de stempassen bij een komende verkiezing te voorkomen?

Datum
10 maart 2011
Kenmerk
BPR2011/U51147

Ik verzoek u de antwoorden op bovenstaande vragen zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 8 april 2011 te zenden aan het ministerie van BZK. Het ministerie van BZK zal uw antwoorden verwerken in de evaluatie over de Provinciale Statenverkiezingen die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
namens deze,

G.J. Buitendijk
waarnemend directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties

Retouradres: Postbus 10007, 8000 GA Zwolle

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Programma Inrichting Verkiezingsproces
t.a.v mevrouw D. van Driel
Postbus 20.011
2500 EA Den Haag

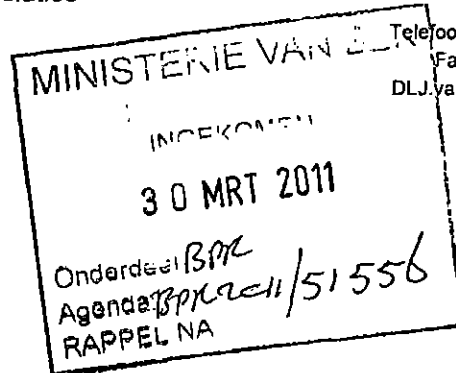
Burgemeester
Burgerzaken

Stadskantoor
Lübeckplein 2
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Telefoon (038) 498 21 60
Fax (038) 498 42 14

DLJ.van.Veen@zwolle.nl

www.zwolle.nl

Uw kenmerk   BPR2011/U51147
Ons kenmerk   B1103-0015
Behandeld door   Dick van Veen
Datum   29 maart 2011
Onderwerp   ambtsbericht niet (tijdig) bezorgde stempassen

Geachte mevrouw van Driel,
Beste Diana,

Met deze brief informeer ik u over de problemen die zich hebben voorgedaan in Zwolle over het bezorgen van de stempassen bij de laatst gehouden verkiezing.

1.   Heeft u gecontroleerd dat voor alle kiesgerechtigden in uw gemeente een stempas is gemaakt. Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?

Antwoord: Het kiezersbestand is via een ZIP bestand, versleuteld en met wachtwoord, verzonden naar de leverancier en producent. Volgens de producent van de stempassen TNT Billing & Document Solutions (TNT BDS) loopt er tijdens het printen een teller mee op de printmachine die ook registreert hoeveel 'printertikken' er zijn geweest op dat bestand en een melding geeft als niet het gehele bestand is uitgeprint. Tijdens het printen mag de operator zijn werk niet overdragen aan de couverteer operator zonder dat hij 100% geprint heeft. Er is geen melding gekomen dat de aantallen niet kloppen.

2.   Wie bezorgt in uw gemeente de stempassen?

Antwoord: TNT Post.

3.   Is de bezorging van de stempassen aanbesteed? Zo niet, waarom niet?

Antwoord: Vooraf zijn gesprekken geweest met TNT Post, Sandd en een werkvoorzieningschap WEZO. Alle voorstellen en offertes zijn vergeleken, beoordeeld en er is gekozen voor de TNT.

Datum 29 maart 2011
Ons kenmerk B1103-0015

4. Heeft u afspraken gemaakt met de bezorger van de stempassen om de stempassen (tijdig) te bezorgen. Zo, ja welke afspraken? Zo niet, waarom niet?

Antwoord: Afgesproken werd met de TNT dat alle stempassen bezorgd zouden worden op vrijdag 4 februari, met een uitloop naar zaterdag 5 februari 2011. Hiervoor is bewust gekozen om te voorkomen dat de stempassen tussen de reclamepost zouden komen. De onbezorgbare stempassen moesten retour naar de gemeente. Dit in verband met de bevolkingscontrole.

5. Heeft u gecontroleerd of het aantal stempassen dat de bezorger heeft ontvangen overeenkwam met het aantal kiesgerechtigden waarvoor u een stempas heeft laten maken? Zo, ja hoe? Zo niet, waarom niet?

Antwoord: De stempas wordt verstuurd in een gemeente enveloppe. Tijdens het couverteren wordt bijgehouden door het couverteersysteem, middels de 2D code of alle stempassen uit het kiezersbestand 'langskomen' in een envelop. Hierna schrijven zij een aanbodformulier t.b.v. de overdracht aan TNT Post voor bezorging. Bij ontvangst van de partij door de Business Balie van TNT Post wordt de partij nagewogen. Indien het aantal gewogen mailpacks afwijkt van het aantal opgegeven mailpacks vindt er overleg plaats tussen aanbieder en distributeur. In het geval van Zwolle heeft TNT Post het aantal gewogen dat was opgegeven. Dit is voor TNT BDS het bewijs dat alle stempassen ter post zijn aangeboden.

6. Hoeveel meldingen/klachten heeft u ontvangen van kiezers die geen stempas hebben ontvangen? Heeft u aan al deze kiezers een vervangende stempas verstrekt?

Antwoord: Wij hebben hiervoor het Register Ongeldige Stempassen gebruikt als brondocument. In totaal hebben er 194 kiezers een vervangende stempas ontvangen. Van deze 194 zijn er 113 kiezers die 'ambtshalve' een vervangende stempas hebben ontvangen, na klachten van kiezers uit het bewuste postcode gebied.

7. Welke activiteiten heeft u ontplooid om te achterhalen waarom de betreffende kiezers geen stempas hebben ontvangen? Wat was de uitkomst hiervan?

Antwoord:
Na een melding van een kiezer (later bleek dat hij zelf op de kandidatenlijst stond) dat er in zijn flat geen stempassen bezorgd waren, hebben wij onmiddellijk melding gemaakt bij de klachten afdeling van de TNT. Lopende dit onderzoek kwamen er meerdere klachten binnen eveneens uit hetzelfde postcode gebied. Het resultaat van het onderzoek van de TNT was dat alles normaal en tijdig bezorgd was. Volgens ons was er inmiddels een duidelijk patroon te herkennen in het ROS. Daarom hebben wij zelf een steekproef gedaan naar de bezorging van deze stempassen.

Datum 29 maart 2011
Ons kenmerk B1103-0015

Ook na 'confrontatie' met onze bevindingen bleef de TNT op haar standpunt staan. Er waren geen fouten gemaakt. Ons onderzoek bewees het tegendeel.

Uiteindelijk, na overleg met u, is besloten om in dit zeer uitzonderlijke geval aan alle kiesgerechtigden op de bewuste adressen een nieuwe stempas te verstrekken.

8. In het geval uw activiteiten aan het licht hebben gebracht dat bij nog meer kiezers de stempas niet was bezorgd, hoe heeft u die kiezers daarover geïnformeerd? Indien u hierover schriftelijk (brief/persbericht/advertentie) heeft gecommuniceerd, dan is het verzoek om de betreffende informatie bij uw antwoord te voegen.

Antwoord:

Aan kiezers, die inmiddels zelf een vervangende stempas hadden aangevraagd, zijn geen nieuwe stempassen verstrekt. Vervangende stempassen zijn alleen verstrekt aan kiezers die binnen de termijn voor het aanvragen van een vervangende stempas geen vervangend document hadden aangevraagd.

Bij de aanbieding van de nieuwe stempas is een begeleidende brief gedaan en waarin uitleg werd gegeven. De brieven met een nieuwe/vervangende stempas zijn in eigen beheer bezorgd.

Communicatie over dit voorval:

Wij hebben voor de dag van stemming nog een extra bericht in 'De Wijzer' geplaatst met de melding: Stempas kwijt of niet ontvangen?

Er is een persbericht uitgegaan met de mededeling dat de gemeente stempassen ging 'nabezorgen'. Dit persbericht overgenomen in diverse media.

Bericht geplaatst op weblog Zwolle.

Een tweet: Nog geen stempas ontvangen en tenminste sinds 18 januari inwoner van Zwolle? Vraag er een aan in het stadskantoor. Neem geldig ID-bewijs mee!

Op 28 februari 2011 nog een laatste tweet: Vandaag tot uiterlijk 15.00 uur mogelijkheid om in stadskantoor vervangende stempas aan te vragen. Neem geldige legitimatie mee!

9. Heeft u de kiezers die mogelijk geen stempas hadden ontvangen uit eigen beweging een vervangende stempas verstrekt? Zo niet, waarom niet?

Antwoord:

De inspanningsverplichting ligt primair bij de kiesgerechtigde zelf. Op de achterzijde van de huis aan huis bezorgde kandidatenlijst worden de kiezers voldoende geïnformeerd. Alle kiezers hadden de mogelijkheid tot uiterlijk maandag 28 februari jl. (15.00 uur) een vervangende stempas aan te vragen. De gemeente heeft tijdens het experiment

meten

Datum 29 maart 2011
Ons kenmerk B1103-0015

stemmen in een willigkeurig stemlokaal deze termijn al gehanteerd. Deze termijn moet voldoende bekend zijn.

10. Hoeveel ongeldige stempassen bevatte uw Register Ongeldige Stempassen bij de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten?

Antwoord:

In totaal 201. Wegens vervanging: 194 (waarvan dus 113 'ambtshalve' door de gemeente) Wegens volmacht: 5, wegens kiezerspas 1 en geen kiezer: 1.

Welke maatregelen bent voornemens te nemen om problemen met de bezorging van het stempassen bij een komende verkiezing te voorkomen?

Antwoord:

Alle stempassen zijn tijdig, ruim binnen de wettelijke termijn aangeleverd door de gemeente aan de postdienst. De gemeente mag er redelijkerwijs van uitgaan dat de TNT een goede postale dienstverlening levert. Dat is ook gebleken uit een onderzoek naar de bezorgkwaliteit door IntoMart GfK en Team Vier.

Met een vriendelijke groet,

D.L.J. van Veen
Hoofd Bureau verkiezingen